Gemeente Amsterdam

Bijlagen

Nota Begrotingsruimte 2026 - 2030

Dit is een publicatie van de Gemeente Amsterdam
Postbus 202, 1000 AE Amsterdam
www.amsterdam.nl

Vormgeving: TODAY, Utrecht
Fotografie: Fotobank Gemeente Amsterdam

Datum: 30 maart 2026

Inhoudsopgave

1. Bijlagen 4

1.1 Bijlage 1 Uitgebreide toelichting actualisatie budgettair beeld 2026 – 2030 4
1.2 Bijlage 2 Introductie gemeentefinanciën 8
1.3 Bijlage 3 Hoe werkt het financieel beleid en welke keuzes hebben we gemaakt? 14
1.4 Bijlage 4 Overzicht van aflopende middelen 19
1.5 Bijlage 5 Voorgestelde begrotingsregels 2026-2030 30
1.6 Bijlage 6 Nota Klimaatruimte 33
1.7 Bijlage 7 Stresstest 37

1. Bijlagen

1. **Uitgebreide toelichting budgettair beeld 2026 – 2030** Hierin wordt, zoals ook in de NBR 2022-2026, een introductie gegeven in de gemeentefinanciën, specifiek voor Amsterdam. Dit bevat dus geen advies.
2. **Introductie gemeentefinanciën Amsterdam** Hierin wordt een introductie gegeven in de gemeentefinanciën, en specifiek in de Amsterdamse begroting.
3. **Hoe werkt het financieel beleid en welke keuzes hebben we gemaakt?** Aanvullend op de introductie gemeentefinanciën, is in deze NBR toegelicht hoe het financieel beleid werkt: waarom hebben we dit, wat streven we na, wat zijn de kaders die de wet- en regelgeving ons geven en hoe we de ruimte die de wet- en regelgeving laat hebben ingevuld.
4. **Overzicht van aflopende middelen** Dit betreft het overzicht van de aflopende middelen, die uit het CA en andere middelen die in de bestuursperiode zijn toegekend, inclusief toelichting
5. **Voorgestelde begrotingsregels 2026-2030** Voorgestelde begrotingsregels voor periode 2026-2030
6. **Nota Klimaatruimte** Nadere toelichting op het advies voor een klimaatbegroting en mogelijk scenario's voor verdeling CO_2-budget in tijd en over begrotingsprogramma's
7. **Stresstest**

1.1 Bijlage 1 Uitgebreide toelichting actualisatie budgettair beeld 2026 – 2030

Voor het financiële meerjarenbeeld is de Begroting 2026 als uitgangspunt genomen. Vervolgens zijn de autonome ontwikkelingen geactualiseerd en zijn de budgettaire effecten in kaart gebracht waarvan het vrijwel zeker is dat ze zich gaan voordoen.

Tabel 1.1.1 Algemeen beeld 2026 – 2030 (bedragen x € miljoen, + is saldoverbeterend, - is saldoverslechterend)

		2026	2027	2028	2029	2030
1.	**Startstand (Begroting 2026)**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
2.	**Extrapolatie 2030**					**10,7**
3.	**Ontwikkeling volume**	**0,0**	**-0,9**	**-1,2**	**-1,1**	**-1,1**
	Wv. Septembercirculaire 2025	*0,0*	*-1,5*	*-2,9*	*-4,4*	*-7,4*
	Wv. Extrapolatie GF 2030					*47,2*
	Wv. Autonome groei OZB					*1,3*
	Wv. Mutatie reservering volume		*1,5*	*2,9*	*4,4*	*-41,1*
	Wv. Tekort vaste compensatie volume t/m 2029		*-0,9*	*-1,2*	*-1,1*	*-1,1*
4.	**Ontwikkeling nominaal**	**-12,3**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
	Wv. Septembercirculaire 2025	*-6,4*	*-7,0*	*-7,5*	*-8,2*	*-13,8*
	Wv. Extrapolatie GF 2030					*103,3*
	Wv. Indexatie eigen inkomsten		*-5,1*	*-2,8*	*-5,4*	*53,1*
	Wv. Mutatie reservering nominaal	*-2,0*	*16,0*	*14,2*	*17,5*	*-138,7*
	Wv. Correctie nominaal 2026	*-3,9*	*-3,9*	*-3,9*	*-3,9*	*-3,9*
5.	**Overige ontwikkelingen Gemeentefonds**	**-1,8**	**-6,5**	**-8,1**	**-9,1**	**-23,1**
	Wv. Septembercirculaire 2025	*-3,9*	*-6,5*	*-8,1*	*-9,1*	*-23,1*
	Wv. Decembercirculaire 2025	*2,1*	*0*	*0*	*0*	*0*
	Wv. Extrapolatie GF 2030					*-12,1*
	Wv. CDOKE-middelen	*39,5*	*30,0*	*30,0*	*30,0*	*30,0*
	Wv. Stelpost besteding CDOKE-middelen	*-39,5*	*-30,0*	*-30,0*	*-30,0*	*-30,0*
6.	**Ontwikkeling parkeeropbrengsten**	**-13,9**	**-17,5**	**-17,6**	**-15,7**	**-16,4**
7.	**Ramingsbijstelling dividend**	**13,9**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**-9,9**
8.	**Rente (herfinanciering huidige schuld)**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**-22,4**
9.	**Exploitatielasten investeringen**					**-1,0**

		2026	2027	2028	2029	2030
10.	Correctie overheadtoerekening	0,4	6,6	12,8	12,8	12,8
11.	Verwachte onderuitputting 2026	30,0				
12.	Overig	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
13.	Voorlopig rekeningresultaat 2025	65,6				
14.	Op normhoogte brengen algemene reserve (cf. Begroting 2026)	-56,0				
	Eindsaldo budgettair beeld 2026-2030	24,0	-20,4	-16,1	-15,1	-52,4

1. Startstand

De Begroting 2026 heeft een sluitend meerjarenbeeld. Daarmee is er geen tekort of overschot op het startsaldo.

2. Extrapolatie

De Begroting 2026 heeft 2029 als eindjaar in de meerjarenbegroting. De eerste stap in het actualiseren van het budgettair beeld is daarom de zogenoemde extrapolatie, waarmee de beginstand wordt aangevuld met het jaar 2030. Hierbij geldt als uitgangspunt dat beleidsarm wordt geëxtrapoleerd. Dat wil zeggen dat bij de doorrekening voor 2030 geen nieuw of ander beleid wordt verondersteld dan momenteel is vastgelegd. Doordat niet alle budgetten structureel zijn, levert dat een effect op in de begroting. Dat resulteert in een plus van € 10,7 miljoen.

3. Ontwikkeling volume

De dekking voor de kosten die samenhangen met de groei van de stad en bijbehorende investeringsruimte komt uit de groeimiddelen van het gemeentefonds in (het accres) en uit de extra opbrengsten OZB vanwege de groei van het aantal woningen en het zakelijk vastgoed. Zo beweegt de begroting mee met de groei van de stad.

De september- en decembercirculaire van 2025 laten een neerwaartse bijstelling van de volumegroei zien van -0,11% structureel. Dit betekent dat de reservering voor volumecompensatie naar beneden moet worden bijgesteld. Naar verwachting stijgen de opbrengsten van de OZB in 2030 met € 1,3 miljoen door de groei van de woningen en het zakelijk vastgoed.

Voor de volumeontwikkeling wordt als uitgangspunt een gesloten systeem gehanteerd. De groeimiddelen uit het Gemeentefonds en de extra opbrengsten van de OZB bepalen in beginsel het plafond van de beschikbare volumemiddelen. In de overgang naar deze systematiek is afgesproken dat in de periode 2025 t/m 2029 een vast bedrag van € 17,4 miljoen voor volumestijging wordt uitgekeerd. Per saldo is er daarom in deze jaren een tekort van € 1,1 miljoen structureel.

4. Ontwikkeling nominaal

Op basis van de Macro Economische Verkenning (MEV) van het Centraal Planbureau uit september 2025 kan een eerste actualisatie worden gemaakt van de jaren 2026 tot en met 2029 en kan jaarschijf 2030 worden toegevoegd. De MEV laat een iets lagere indexatie zien voor 2026, 2027 en 2929 dan verwacht bij het vaststellen van de begroting. Dat betekent dat de reservering voor de compensatie nominaal met dezelfde bedragen naar beneden moet worden aangepast.

Net als voor volumegroei geldt voor nominale compensatie het uitgangspunt dat de nominale ontwikkeling volledig bekostigd wordt vanuit het Gemeentefonds en de indexatie van onze eigen inkomsten. Omdat de nominale compensatie bij de Begroting 2026 al is uitgekeerd, kan de lagere uitkering van het Gemeentefonds over 2026 niet meer worden verrekend. Dat levert een nadeel op van € 6,4 miljoen voor 2026. Daarnaast wordt in 2026 een aantal correctie doorgevoerd op de nominale compensatie (onder andere armoedemiddelen, JZD en BMA) omdat budgetten eerder ten onrechte zijn geoormerkt als incidenteel. Dat levert een aanvullend nadeel op van € 5,9 miljoen voor het algemeen beeld in 2026. Vanaf 2027 wordt deze correctie verrekend met de stelpost voor nominale compensatie, waardoor er geen sprake meer is van een saldo-effect.

Om gelijke tred te houden met de loon- en prijsontwikkelingen worden ook de eigen inkomsten geïndexeerd. De indexatie van de lokale heffingen wordt naar beneden bijgesteld op basis van de lagere indexatie voor 2026, 2027 en 2029 uit de MEV. De indexatie van de lokale heffingen wordt bij de Begroting 2027 opnieuw geactualiseerd op basis van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau.

5. Overige ontwikkelingen Gemeentefonds

Uit de Septembercirculaire 2025 volgt een lagere uitkering uit het Gemeentefonds die oploopt van € 3,9 miljoen in 2026 naar € 23,1 miljoen in 2030.

Onzekerheid herijking Gemeentefonds

Bij de Meicirculaire 2026 wordt een aanpassing van de verdeling van het Gemeentefonds bekend gemaakt (herijking). Op dit moment is het effect van deze aanpassing nog onzeker, maar het kan zowel een (fors) positief als negatief effect opleveren.

Mocht de herijking van het Gemeentefonds worden uitgesteld, dan zal een laatste tranche van de vorige herijking worden verwerkt. Voor Amsterdam zou dat een nadelig effect betekenen van € 0,5 miljoen.

Structurele financiering jeugdzorg
In de Meicirculaire 2025 zijn naar aanleiding van het rapport van de deskundigencommissie voor de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 (*de commissie Van Ark*) gemeentefondsmiddelen voor de jeugdzorg beschikbaar gekomen. Het betrof met name extra geld voor de jaren 2025-2027. Vanaf 2028 valt een deel van deze middelen weer weg en boekt het Rijk extra besparingen in. Wel is afgesproken dat de deskundigencommissie begin 2027 met een nieuw advies komt, wat moet leiden tot afspraken voor een structureel houdbaar financieringskader voor het jeugdstelsel vanaf 2028.

In de Begroting 2026 zijn de extra middelen voor jeugd voor de periode 2025-2027 verwerkt. Daarmee is het ramingsrisico op de jeugdzorg (middelen waarvoor we op het rijk rekenen, maar die we nog niet hebben ontvangen) voor die periode afgedekt. Vanaf 2028 staat dat ramingsrisico nog wel in de begroting, met een omvang ongeveer € 33 miljoen. In de Begroting 2026 is structureel € 20 miljoen gereserveerd die beschikbaar wordt gehouden voor het geval na het tweede rapport van de commissie Van Ark onvoldoende middelen vanuit het Rijk komen. Er wordt vanuit gegaan dat het Rijk de met de VNG gemaakte afspraken over een structureel houdbare financiering voor de jeugdzorg nakomt, maar op dit moment resteert dus een risico van € 13 miljoen vanaf 2028. Dat risico staat nog los van de bredere opgave in de jeugdbegroting, die tussen 2025 en 2029 al met ongeveer € 50 miljoen terugloopt.

CDOKE-middelen
In 2026 is CDOKE via een vrij besteedbare decentralisatieuitkering toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit geldt ook vanaf 2027 tot en met 2030, maar dan zullen wel weer bestedingsvoorwaarden gelden (inzet voor CO_2-reductie en capaciteit). In het landelijke coalitieakkoord is aangegeven dat deze middelen ook na 2030 zullen worden gecontinueerd.

De langjarige toezegging vanuit het Rijk maakt het mogelijk om een aantal onderwerpen die in de vorige collegeperiode incidenteel uit de oude regeling zijn gefinancierd structureel in te bedden. Als alternatief kan door het omzetten van de dekking van structurele duurzaamheidscapaciteit van algemene middelen naar CDOKE-middelen budget worden vrijgespeeld voor andere (duurzaamheids)opgaven.

6. Ontwikkeling parkeeropbrengsten

Het beleid in Amsterdam om parkeren te reguleren en daarmee de stad bereikbaar en leefbaar te houden begint zichtbaar effect te krijgen op het straatparkeren. Hoewel het gebied betaald parkeren met 40% is uitgebreid, blijft het totaal aantal parkeertransacties en parkeeruren in Amsterdam vrijwel gelijk. Het extra aantal uren dat is gerealiseerd in de uitbreidingsgebieden is gelijk aan een daling van het aantal uren in bestaande gebieden.

In de bestaande gebieden doen zich daarnaast nieuwe ontwikkelingen voor die niet voorzien zijn. Waar de begroting is opgesteld vanuit continuïteit, lopen de parkeeruren juist terug en valt het gemiddeld uurtarief lager uit door de dalende mix van uren tegen vol tarief en uren tegen het gereduceerde tarief van de bezoekersregeling vergunningen. Tegenover de lagere baten staan ook lagere uitvoeringslasten die samenhangen met straatparkeren (€ 2,9 miljoen), die worden verrekend met de opbrengsten straatparkeren. Per saldo is sprake van een structurele tegenvaller die oploopt van € 13,9 miljoen in 2026 tot € 16,4 miljoen in 2030.

Hoewel het als zodanig mogelijk is om de tarieven voor straatparkeren te verhogen, leiden hogere tarieven door vraaguitval niet meer vanzelfsprekend tot hogere opbrengsten.

Toeristenbelasting
De verhoging van de BTW op logies van 9% naar 21% die per 1 januari 2026 is ingegaan brengt onzekerheden met zich mee voor de opbrengsten van de toeristenbelasting, die afhankelijk zijn het aantal toeristische overnachtingen en de ontwikkeling van de kamerprijzen. Wanneer de hogere BTW volledig wordt doorbelast, betalen bezoekers voor een gemiddelde hotelkamer in de stad ca. € 22 euro meer per nacht. Het effect van deze maatregel op vraag naar en aanbod van toeristische overnachtingen in Amsterdam is niet goed te voorspellen, omdat onduidelijk is hoe aanbieders van logies en bezoekers zullen reageren op deze stijging. De kans is echter reëel dat de verhoging van het tarief een (al dan niet incidenteel) dempend effect zal hebben op de ontwikkeling van de kamerprijs en de groei van de bezoekersaantallen. Achterblijvende kamerprijzen en een dalende bezettingsgraad leiden logischerwijs tot lagere baten toeristenbelasting. Bij de toeristenbelasting kan zich daarmee een vergelijkbare dynamiek gaan aandienen als bij het straatparkeren, waarbij hogere tarieven niet zonder meer tot hogere opbrengsten leiden. De ontwikkeling van vraag en aanbod zal zorgvuldig moeten worden gemonitord om de ramingen op tijd bij te kunnen sturen.

7. Ramingsbijstelling dividend

Vergeleken met 2029 gaan de dividenden – vanaf 2023 met € 9,9 miljoen naar beneden. Deze daling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een lager dividend van het Havenbedrijf in 2030 (- € 9,7 miljoen). In 2030 draagt het Havenbedrijf beheerde gronden op de Minervahaven over aan de gemeente vanwege de ontwikkeling van Haven-Stad. Op deze gronden heeft het Havenbedrijf veel contracten met bedrijven, waardoor de winst van deze deelneming daalt.

In 2026 verwachten we incidenteel € 13,9 miljoen hogere inkomsten uit dividend. Dit voordeel ontstaat met name door een hogere uitkering van € 10 miljoen van Schiphol in 2026. Bij de Voorjaarsnota 2025 zijn de inkomsten uit dividend structureel verhoogd, omdat Schiphol in 2026 de uitkering van dividend weer hervat na de coronaperiode. De uitkering valt in 2026 incidenteel hoger uit. Ook het dividend van het Havenbedrijf valt € 4,7 miljoen hoger uit. De dividenden van het Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam (VGA) en de NV Stadsherstel vallen lager uit met respectievelijk € 1,5 miljoen en € 0,4 miljoen.

8. Rente: herfinanciering huidige schuld

De marktrente is ongewijzigd gebleven ten opzichte van de Begroting 2026. Dat betekent dat er bij een gelijkblijvende schuldontwikkeling geen sprake is van wijzigingen in de verwachte rentelasten over de periode 2026-2029. Voor 2030 is wel sprake van een toename van de rentelasten, omdat laagrentende leningen aflopen en opnieuw gefinancierd moeten worden tegen de huidige marktrente van 3,25%. Dat levert in 2030 extra rentelasten op van ruim € 22 miljoen.

9. Exploitatielasten investeringen

In het financiële beeld wordt uitgegaan van een investeringsruimte van € 630 miljoen waarbij de schuld op de lange termijn op 110% van de begroting stabiliseert. Deze investeringsruimte is zo goed als gelijk aan de ruimte bij ongewijzigd beleid, gebaseerd op het coalitieakkoord 2022-2026 en geïndexeerd naar prijspeil 2030. De investeringsruimte wordt nagenoeg geheel gedekt vanuit vrijval kapitaallasten, tarieven en vanuit de systematiek voor nominale- en volumeontwikkelingen, maar vraagt nog aanvullend € 1 miljoen.

10. Correctie overheadtoerekening

Sinds 2025 is de systematiek van doorbelasten van overheadkosten vereenvoudigd. Zo is in 2025 de marktconformiteitstoeslag afgeschaft en is in 2026 bij de tijdschrijvende directies hun eigen overhead zoveel mogelijk opgenomen in de tarieven. Hierdoor ontstond een beter inzicht in de budgetten en bleek dat het Ingenieursbureau (IB) en Projectmanagementbureau (PMB) voor een deel gefinancierd werden vanuit de algemene middelen. Uitgangspunt is dat de kosten zoveel mogelijk naar de betreffende (investerings)projecten en grex-en doorbelast moeten worden. De financiering vanuit de algemene middelen wordt daarom in drie jaar afgebouwd. Dit betekent dat vanaf 2028 € 12,8 miljoen terugvloeit naar de algemene middelen.

11. Verwachte onderuitputting 2026

Naar verwachting staan in 2026 geen uitgaven tegenover de stelposten. Hierdoor valt incidenteel een bedrag van € 30 miljoen vrij.

12. Overig

De vergoeding die de gemeente krijgt voor voor het opruimen en verwerken van single-use plastic (SUP) valt € 1,4 miljoen lager uit. Uit een actualisatie van de garantstellingsprovisie volgt daarnaast een nadeel van € 0,6 miljoen.

13. Voorlopig rekeningresultaat 2025

Het jaarverslag over 2025 laat een voorlopig positief voorlopig rekeningresultaat zien van € 65,6 miljoen. Dit is het resultaat vóór de accountantscontrole en eventueel gewenste correcties door de ACAM. Het definitieve bedrag wordt bekend bij de publicatie van het jaarverslag op 23 april 2026. Bij de bestemming van het rekeningresultaat betrekken we ook de eindejaarsmarge over 2025. De eindejaarsmarge is bedoeld om een onderbesteding (deels) mee te kunnen nemen of een overschrijding als een taakstelling op te nemen in 2026. Dit wordt opgenomen in de Kadernota 2026.

14. Op normhoogte brengen algemene reserve

Conform besluitvorming bij de Begroting 2026 wordt € 56 miljoen van het rekeningresultaat aangewend om de algemene reserve op de normhoogte van 5% te brengen.

1.2 Bijlage 2 Introductie gemeentefinanciën

Deze bijlage geeft een overzicht van de gemeentefinanciën van Amsterdam. Het eerste deel gaat over de exploitatiebegroting, dat wil zeggen de jaarlijkse inkomsten en uitgaven van de gemeente. Het tweede deel behandelt de gemeentelijke balans en de bezittingen en vermogen.

De gemeentelijke exploitatiebegroting

De inkomsten en uitgaven die de gemeente jaarlijks doet staan in de begroting. Met een bedrag van ongeveer € 7,1 miljard aan baten en € 7,3 miljard aan lasten (Begroting 2026) heeft Amsterdam de grootste gemeentebegroting van Nederland. De begroting, ook wel 'exploitatiebegroting' genoemd, bestaat uit baten (inkomsten) en lasten (uitgaven). In onderstaand figuur 6.2.1 zijn de baten en lasten uit de Begroting 2026 opgenomen.

Figuur 1.2.1 De inkomsten en uitgaven in 2025

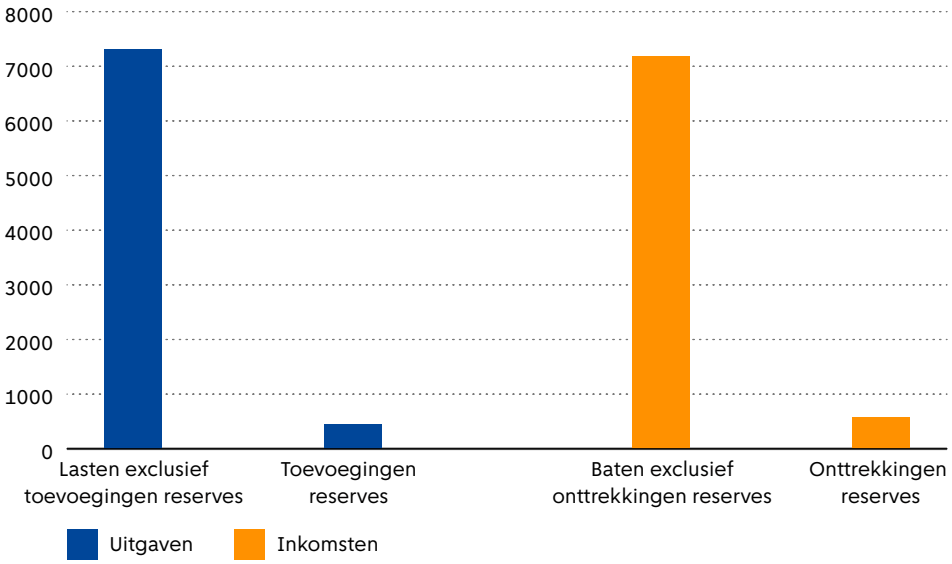

Het verschil tussen de baten en de lasten in een bepaald jaar wordt het resultaat vóór bestemming genoemd. In principe worden de lasten in enig jaar gedekt door de baten in dat jaar. Het is, onder voorwaarden en na expliciet akkoord van de raad, mogelijk om een deel van de baten niet in het lopende jaar uit te geven maar toe te voegen aan reserves (sparen). Omgekeerd kan een deel van de lasten in het lopende jaar worden gedekt met eerder gespaarde middelen via onttrekkingen aan reserves.

Dit sparen en inzetten van middelen loopt via de reserves. Het verschil tussen de baten plus onttrekkingen aan reserves enerzijds en de lasten inclusief toevoegingen aan reserves anderzijds wordt het resultaat na bestemming genoemd.

Uit figuur 1.2.1 blijkt dat de baten exclusief onttrekkingen aan reserves in de Begroting 2026 hoger zijn dan de lasten exclusief toevoegingen aan reserves. Daarmee is in de begroting sprake van een geraamd positief resultaat vóór bestemming. Tegelijkertijd is te zien dat er in de Begroting 2026 zowel middelen worden toegevoegd aan reserves als middelen worden onttrokken aan reserves. Per saldo resteert een geraamd positief resultaat na bestemming.

Baten

De gemeentelijke baten (exclusief onttrekkingen aan reserves) bedragen in de Begroting 2026 ongeveer € 7,1 miljard. De baten kunnen globaal worden onderverdeeld in vier categorieën, zoals in onderstaande figuur 1.2.2 is weergegeven.

Figuur 1.2.2 De baten van de gemeente in de Begroting 2026 naar hoofdcategorie

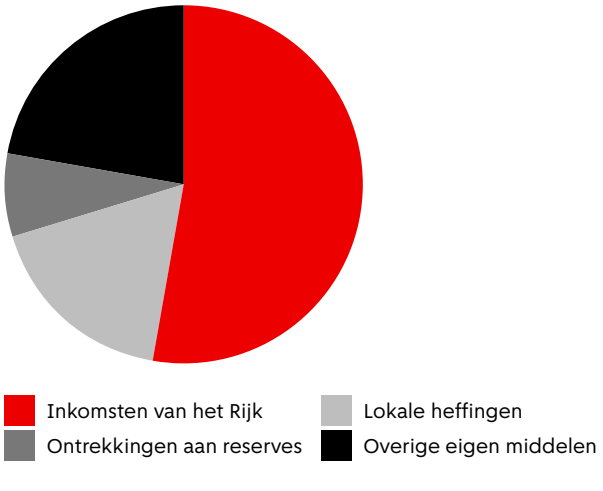

Inkomsten van het Rijk

De inkomsten van het Rijk vormen het grootste deel van de gemeentelijke baten (ongeveer 53%). Het grootste deel hiervan bestaat uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen zijn in principe vrij besteedbaar en geven de gemeente ruimte om eigen afwegingen te maken. Daarnaast ontvangt de gemeente specifieke uitkeringen voor medebewindstaken. Deze middelen zijn gebonden aan een specifiek doel en mogen alleen daaraan worden besteed.

Lokale heffingen

De lokale heffingen maken ongeveer 17% van de baten uit. Een deel hiervan bestaat uit heffingen die maximaal kostendekkend mogen zijn, zoals de rioolheffing en afvalstoffenheffing. Daarnaast zijn er belastingen zoals de onroerendezaakbelasting (OZB), toeristenbelasting en parkeerbelasting. Deze zijn in principe vrij besteedbaar. De gemeenteraad stelt de tarieven vast, waarbij voor sommige heffingen wettelijke grenzen gelden en voor andere belastingen meer beleidsruimte bestaat binnen de algemene wettelijke kaders.

Onttrekkingen aan reserves

Onttrekkingen aan reserves maken ongeveer 8% van de baten uit. Dit betreft eerder opgebouwde middelen die worden ingezet om uitgaven in een bepaald jaar te dekken. Deze middelen zijn dus niet structureel van aard, maar hangen samen met eerdere besluiten om middelen tijdelijk te reserveren voor specifieke doelen.

Overige eigen middelen

De overige eigen middelen (ongeveer 22%) bestaan uit inkomsten uit gemeentelijk bezit en activiteiten, zoals erfpachtopbrengsten, dividend uit deelnemingen en grondopbrengsten.

Lasten

De gemeentelijke lasten (exclusief toevoegingen aan reserves) bedragen in de Begroting 2026 ongeveer € 7,3 miljard. Om de maatschappelijke opgaven te realiseren zijn de uitgaven verdeeld over 8 beleidsprogramma's (1 tot en met 8) en de programma's A (Algemene dekkingsmiddelen) en B (Bestuur en organisatie). In figuur 1.2.3 is weergegeven hoe de lasten over deze programma's zijn verdeeld.

Figuur 1.2.3 Uitgaven van de gemeente verdeeld naar begrotingsprogramma

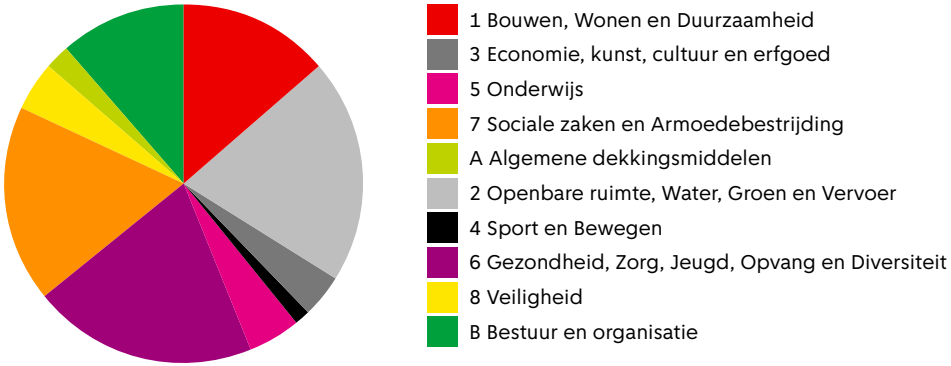

De grootste uitgaven vinden plaats binnen programma 6 Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit en programma 7 Sociale zaken en Armoedebestrijding. Ook programma 2 Openbare ruimte, Water, Groen en Vervoer en programma 1 Bouwen, Wonen en Duurzaamheid nemen een substantieel deel van de begroting in. Programma A en B hebben een afwijkend karakter: programma A bevat onder meer algemene middelen en stelposten, en programma B betreft de kosten van bestuur en organisatie.

De verdeling over programma's laat zien *aan welke opgaven* middelen worden besteed. Daarnaast kan worden gekeken naar het type uitgave, dus naar *hoe* de middelen worden ingezet. Uit de uitsplitsing in figuur 1.2.4 naar kostensoorten blijkt dat personele lasten, materiële lasten en inkomensoverdrachten de grootste categorieën zijn. Personele lasten bestaan uit salarissen en inhuur, materiële lasten uit uitgaven voor beheer, onderhoud en inkoop van goederen en diensten. Inkomensoverdrachten betreffen onder meer uitkeringen en bijdragen binnen het sociaal domein. Daarnaast zijn er kapitaallasten (rente en afschrijvingen), subsidies en overige kosten.

Figuur 1.2.4 Uitgaven van de gemeente verdeeld naar kostensoort

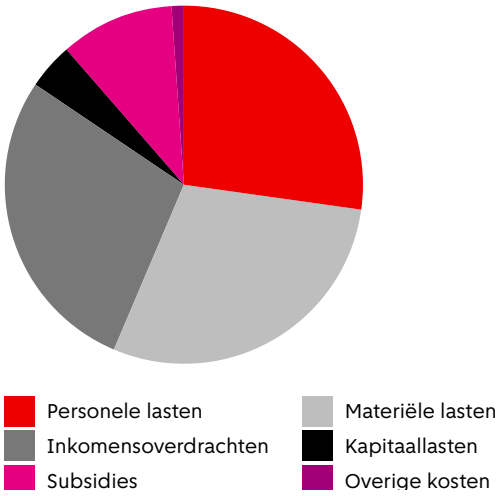

De combinatie in figuur 1.2.5 van programma en kostensoort laat zien dat de opbouw sterk verschilt per programma. In de sociale programma's domineren inkomensoverdrachten en subsidies. In de fysieke programma's zijn materiële lasten een belangrijk onderdeel van de uitgaven. In programma B Bestuur en organisatie bestaat het grootste deel van de lasten uit personele kosten.

Figuur 1.2.5 Uitgaven per begrotingsprogramma naar kostensoort

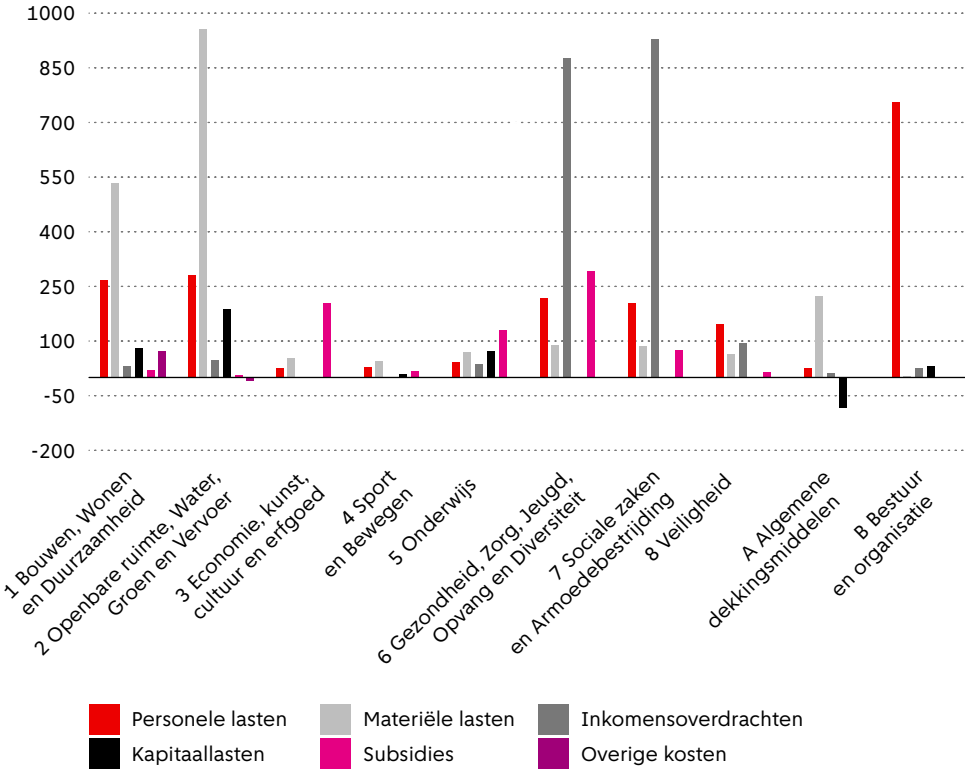

De gemeentelijke balans

De gemeente heeft een balans waarop de bezittingen en de financiering daarvan zijn weergegeven. De bezittingen bestaan voornamelijk uit grond, gebouwen en werken in de openbare ruimte, zoals bruggen en kademuren. Deze bezittingen zijn ontstaan door investeringen die de gemeente in de loop der jaren heeft gedaan. Om deze investeringen te financieren wordt deels gebruikgemaakt van eigen middelen en deels van leningen. Het verschil tussen de bezittingen en de schulden vormt het eigen vermogen van de gemeente en bestaat uit de reserves. De balans geeft daarmee inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Figuur 1.2.6 De (vereenvoudige) balans van de gemeente (bedragen x miljoen €)

BEZIT		FINANCIERING	
Immaterieel bezit	21	Reserves	8.100
Materieel bezit	15.829	Voorzieningen	707
Financieel bezit	1.286	Externe schuld	8.524
Overige vlottende activa	1.376	Overige vlottende passiva	1.181
	18.512		**18.512**

In bovenstaand figuur 1.2.6 is de vereenvoudigde balans op basis van de Begroting 2026 weergegeven. Het totale bezit van de gemeente bedraagt volgens deze begroting ongeveer € 18,5 miljard en bestaat voornamelijk uit materieel bezit (€ 15,8 miljard), zoals grond, gebouwen en infrastructuur. Daarnaast beschikt de gemeente over financieel bezit (€ 1,3 miljard), zoals deelnemingen en verstrekte leningen, en een beperkt bedrag aan immaterieel bezit (€ 21miljoen).

De rechterzijde van de balans laat zien hoe dit bezit is gefinancierd. Een belangrijk deel bestaat uit interne financieringsmiddelen, namelijk de reserves (ongeveer € 8,1 miljard) en voorzieningen (ongeveer € 0,7 miljard). Daarnaast heeft de gemeente externe financiering aangetrokken in de vorm van leningen, met een totale externe schuld van ongeveer € 8,5 miljard. Samen vormen deze posten de financiering van het gemeentelijk bezit.

De omvang en samenstelling van het bezit, de reserves en de schuld geven inzicht in de financiële positie van de gemeente en de mate waarin investeringen zijn gefinancierd met eigen middelen of met externe leningen.

Materieel bezit
Naast de jaarlijkse lasten voor bijvoorbeeld inkoop van goederen en verstrekkingen van uitkeringen, investeert de gemeente jaarlijks voor honderden miljoenen euro's in onder meer infrastructurele projecten, onderwijshuisvesting, cultuur-, welzijns- en sportaccommodaties, de herinrichting van de openbare ruimte en informatiesystemen. Dit zijn investeringen die leiden tot gemeentelijke bezittingen die meerdere jaren (en soms meerdere decennia) meegaan. Deze bezittingen worden daarom geactiveerd op de balans, en worden ook materiele vaste activa genoemd. Investeringen hebben niet alleen een effect op de balans, maar ook op de exploitatiebegroting. In de box 6.1.1 wordt toegelicht hoe investeringen de begroting en de balans beïnvloeden.

Box 6.1.1 Het effect van een investering op onze balans en onze begroting

Bij een investering gebeurt het volgende in de begroting en op de balans van de gemeente:

- De investering zorgt voor toename van het gemeentebezit (= toename bezit op de balans)
- De investering leidt tot een 'financieringsbehoefte', omdat de uitgaven voor deze investering – bij een sluitende begroting – niet binnen de jaarlijkse begroting gevonden kunnen worden. Gemeenten mogen uitgaven voor investeringen lenen (van bijvoorbeeld banken). Een investering leidt daarmee in beginsel tot een toename van de stadsschuld. (= toename schuld op de balans)
- De investering brengt ook lasten met zich mee, deze noemen we kapitaallasten en zijn onder te verdelen in de afschrijvings- en rentelasten. Met de afschrijvingslasten wordt de investering verdeeld over het aantal jaren dat het met de investering verworven bezit meegaat. De rentelasten zijn de kosten voor het lenen van de middelen voor de investering. Daarnaast ontstaan er onvermijdelijke lasten voor exploitatie, beheer en onderhoud van het nieuwe bezit. (= toename lasten in de begroting). In het geval van rendabele investeringen nemen ook de baten toe in onze begroting. (= toename baten in de begroting)
- De kapitaallasten én de lasten voor exploitatie, beheer en onderhoud dienen gedekt te worden. Dit raakt aan de betaalbaarheid: is er voldoende ruimte op de begroting om deze lasten te kunnen betalen? Bij een sluitende begroting dient er dekking te gevonden te worden in de begroting door lagere de lasten (door herprioritering) of hogere baten (verhogen belastingen / tarieven). (= dekking in de begroting voor toegenomen lasten (lagere lasten / hogere baten)

In figuur 1.2.7 zijn de materiële bezittingen van de gemeente per categorie weergegeven (op basis van de Begroting 2026). Het grootste deel van het materieel bezit bestaat uit erfpachtgronden (€ 8,8 miljard). Daarnaast vormen bedrijfsgebouwen (€ 2,7 miljard) en grond-, weg- en waterbouwkundige werken (€ 3,4 miljard) belangrijke posten op de balans. De categorie 'overig' bedraagt € 0,9 miljard.

Figuur 1.2.7 Materiële vaste activa per eind 2025

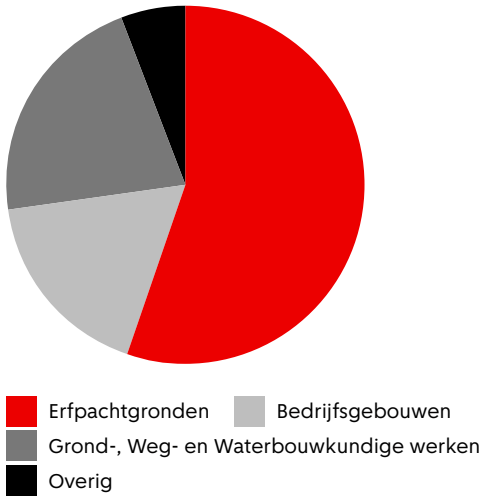

De samenstelling van het materieel bezit is geen vaststaand gegeven, maar het resultaat van beleidskeuzes uit het verleden. De keuze om grond in erfpacht uit te geven, vastgoed in eigendom te houden of juist te verkopen (balansverkorting) beïnvloedt direct de omvang en samenstelling van de balans. De bezittingen van de gemeente staan daarmee in dienst van de publieke taken en beleidsdoelen die worden nagestreefd.

Het investeringsstelsel

De gemeente werkt met een investeringsstelsel waarin investeringen worden beoordeeld op betaalbaarheid, financierbaarheid en realiseerbaarheid. Investeringen worden in samenhang bezien en alle toekomstige lasten die voortvloeien uit een investering (zoals rente en afschrijving) worden meerjarig verwerkt in de begroting.

De raad stelt jaarlijks de beschikbare investeringsruimte vast per investeringsdomein. Het college legt verantwoording af over de inzet en realisatie daarvan. Een belangrijk deel van de beschikbare ruimte wordt gebruikt voor projecten die in eerdere jaren al zijn besloten en nog in uitvoering zijn. De resterende ruimte wordt ingezet voor vervangingsinvesteringen en investeringen die nodig zijn voor de ontwikkeling en groei van de stad.

Reserves

Reserves zijn bedoeld om middelen voor een langere termijn dan één jaar vast te houden, dus budgetten te 'sparen' in het ene jaar, om vervolgens uit te geven in een later jaar. De gemeenteraad moet expliciet instemmen met het vormen van reserves, en met het doel van een reserve, bijvoorbeeld specifieke door de gemeenteraad bepaalde bestedingsdoelen, financiering van investeringen of egalisatie van lasten of tarieven. Er is daarnaast een algemene reserve die, zoals de naam al aangeeft, algemeen van aard is en de buffer vormt die de gemeente uiteindelijk beschermt voor tegenvallers. In onderstaand figuur 1.2.8 is een overzicht gegeven van de belangrijkste reserves op basis van de Begroting 2026.

Figuur 1.2.8 Samenstelling van de belangrijkste reserves volgens de Begroting 2026

Schuld

We lenen om te investeren. Om de schuldontwikkeling te beheersen sturen we op de twee samenstellende delen van de schuld te weten:

- De erfpachtschuld die beheerst wordt door canoninkomsten uit erfpacht te sparen.
- De standaardschuld voor de overige investeringen die beheerst wordt door de nettoschuldquote van de standaardschuld voor de lange termijn te richten op 110%.

Figuur 1.2.9 Ontwikkeling van de gemeentelijke schuld volgens de Begroting 2026

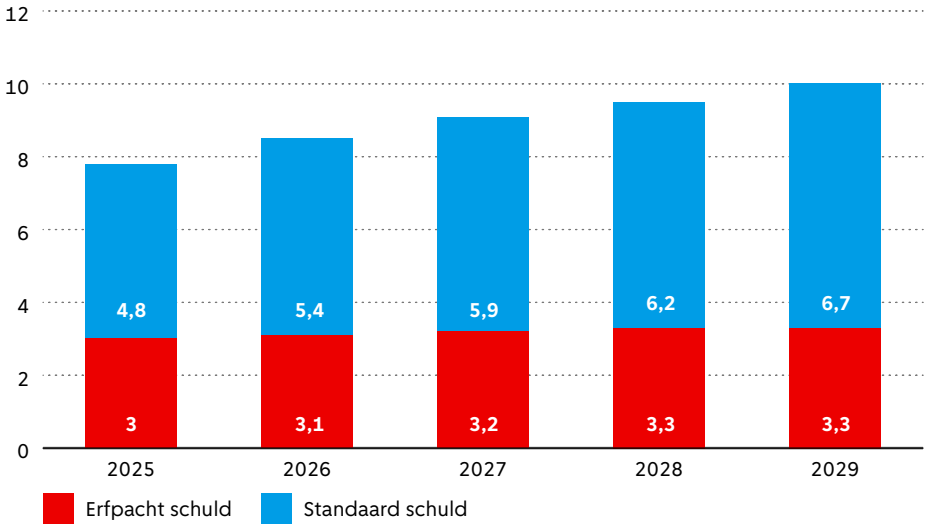

In bovenstaande figuur 1.2.9 is te zien hoe de schuld zich volgens de prognose ontwikkelt in de periode 2025–2029. Een deel van de schuld hangt samen met de financiering van erfpachtgronden (€ 3,1 miljard in 2026, oplopend naar ongeveer € 3,3 miljard in 2029). Deze schuld wordt niet actief afgelost, omdat de canon-inkomsten structureel worden ingezet binnen de exploitatie.

Het overige deel van de schuld hangt samen met de financiering van andere bezittingen, zoals gebouwen en infrastructuur. Deze schuld neemt volgens de prognose toe van ongeveer € 5,4 miljard in 2025 naar ongeveer € 6,7 miljard in 2029, als gevolg van het investeringsniveau van de gemeente.

De verhouding tussen schuld en onderliggend bezit is van belang voor de financiële positie en toekomstige investeringsruimte van de gemeente.

1.3 Bijlage 3 Hoe werkt het financieel beleid en welke keuzes hebben we gemaakt?

Principes en keuzes financieel stelsel

Het financieel stelsel is gericht op gezonde gemeentefinanciën. Met voldoende middelen tot beschikking kunnen de maatschappelijke opgaven en ambities gerealiseerd worden, nu en in de toekomst. Vanzelfsprekend gebeurt dat binnen de kaders van de geldende wetgeving en worden de middelen van en voor de burgers en bedrijven zo efficiënt en effectief mogelijk ingezet. De begroting is het 'contract' tussen college en raad over wat zij gaan doen en hoeveel dat mag kosten. De volgende principes zijn hierbij leidend:

- Sturen in samenhang, dus integraal en hanteren één hoofdbesluitvormingsmoment in het jaar.
- De maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities centraal.
- Wendbaar zijn en in staat om schokken op te vangen.
- Transparant over afwijkingen en altijd zorgen voor een voorstel tot oplossing.
- Sturen op een begroting die in evenwicht is.
- Zorgen voor een houdbare financiering van de bezittingen.

Deze leidende principes zijn in het financieel stelsel uitgewerkt rond twee centrale thema's: de begrotingscyclus en het begrotingsbeleid. De begrotingscyclus omvat alle budgettaire rapportages (P&C-producten) die de gemeenteraad gebruikt voor het uitoefenen van zijn budgetrecht. Het begrotingsbeleid is het geheel aan spelregels voor de begrotingsvoorbereiding, begrotingsuitvoering en begrotingsverantwoording.

Begrotingscyclus

Een gedegen begrotingscyclus en een ordentelijk begrotingsproces zijn randvoorwaarden voor een solide begrotingsbeleid. De begrotingscyclus, ook de 'planning en controlcyclus' (p&c-cyclus) genoemd, omvat alle budgettaire rapportages die de gemeenteraad gebruikt voor het uitoefenen van zijn budgetrecht. Met behulp van de begrotingscyclus geeft het bestuur richting aan beleidsdoelstellingen en bewaakt in hoeverre de gemeente haar doelstellingen bereikt en welke (financiële) middelen daarbij worden ingezet. Hieronder volgen de belangrijkste principes voor de begrotingscyclus.

Eén hoofdbesluitvormingsmoment

Het is aan het bestuur om belangen te wegen en te bepalen hoe de beschikbare middelen van de gemeente verdeeld worden over de beleidsdoelstellingen. Een euro kan immers maar één keer worden uitgegeven. De verdeling van de middelen over de doelstellingen van de gemeente is de uitkomst van een proces met voornamelijk politieke afwegingen, hiervoor bestaan geen objectieve maatstaven. Het is daarom belangrijk om vooraf goede afspraken te hebben over de totstandkoming van de weging en besluitvorming door het bestuur.

- Er is sprake van één hoofdbesluitvormingsmoment.

De integrale besluitvorming op één moment in het jaar– op het hoofdbesluitvormingsmoment – vergroot de stabiliteit van de begroting en voorkomt dat de begroting continu wordt bijgesteld.

- Het hoofdbesluitvormingsmoment in het college is in het voorjaar.

Het hoofdbesluitvormingsmoment in het college is in het voorjaar. Dan vindt besluitvorming (voor het komende jaar) op hoofdlijnen plaats. In het voorjaar komt een aantal belangrijke informatiestromen samen, bijvoorbeeld de jaarafsluiting van het voorafgaande jaar en het eerste beeld van de uitvoering van de begroting van het lopende jaar. Het voorjaar is daarmee het uitgelezen moment om over budgettaire maatregelen te besluiten, en meerjarige kaders neer te zetten. De effecten voor het lopende jaar en het meerjarenbeeld worden gedeeld met de raad in de kadernota. Door in het voorjaar op hoofdlijnen te besluiten, is er nog voldoende tijd om maatregelen gedetailleerd uit te werken voor de begroting in het najaar.

- De gemeenteraad voert het budgetrecht uit bij de begroting voor het komende jaar.

Aan de hand van de begroting vormt de raad zich een integraal inzicht in de doelen, activiteiten en de budgettaire gevolgen van het gevoerde beleid. Het belangrijkste moment voor de gemeenteraad om het budgetrecht uit te oefenen is dus bij de begroting voor het komende jaar. De begroting is het moment waarop de raad kennisneemt van de integrale meerjarenbegroting met de uitgewerkte keuzes uit de voorjaarsnota.

Bijstellingsmomenten gedurende het begrotingsjaar
Door in te stemmen met de begroting geeft de raad een mandaat aan het college tot het doen van uitgaven, binnen de daarvoor vastgestelde budgetten. De uitvoering van de begroting kan aanleiding geven de vastgestelde budgetten aan te passen. Er kan immers sprake zijn van tegenvallers bij de uitvoering van vastgesteld beleid, of juist van meevallers.

- De budgetten uit de begroting worden driemaal per jaar geactualiseerd: bij de kadernota, bij de begroting voor het volgende jaar en bij de najaarsnota.

Het eerste bijstellingsmoment vindt plaats in het voorjaar en de bijstellingen van de begroting uit deze actualisatie komen terecht in de kadernota. Dit gaat bijvoorbeeld om nog niet verwerkte middelen uit het gemeentefonds.

De tweede actualisatie vindt plaats bij de begroting voor het volgende jaar. In de begroting voor het volgende jaar worden dus ook de budgetten van het lopende jaar (waar nodig) aangepast. In ieder geval worden de gevolgen van de meicirculaire bij de begroting verwerkt, voor zowel het lopende jaar als de meerjarenbegroting, maar ook worden significante mee- en tegenvallers bij de uitvoering van de begroting voor het lopende jaar meegenomen. Dit is in wezen het laatste moment waarop nog bestuurlijke afwegingen kunnen worden gemaakt voor het lopende jaar, en waarop nog kan worden bijgestuurd in de begrotingsuitvoering.

De najaarsnota is het laatste moment waarop de budgetten in de begroting voor het lopende jaar kunnen worden bijgesteld. De najaarsnota verschijnt feitelijk te laat om nog echt te kunnen bijsturen in het lopende jaar. De najaarsnota is echter een belangrijk document richting de jaarafsluiting: met de laatste aanpassingen van de begroting kan het rekeningresultaat zo goed mogelijk voorspeld worden. De najaarsnota is daarmee met name een prognose-instrument voor de realisatie, en is geen sturingsmoment.

Begrotingsbeleid

Het begrotingsbeleid is het geheel aan spelregels voor de begrotingsvoorbereiding, begrotingsuitvoering en begrotingsverantwoording. Dit geeft uitvoering aan de Gemeentewet die bepaalt dat alle gemeenten uitgangspunten moeten hebben voor het financiële beleid, -beheer en -organisatie (artikel 212). Deze uitgangspunten zijn door de raad vastgelegd in de Financiële Verordening Amsterdam, en in bijbehorende financiële beleidsnota's en regelingen verder uitgewerkt. Hieronder volgen de belangrijkste principes voor het begrotingsbeleid.

De integrale afweging en het oormerken van middelen
De middelen van de gemeente zijn beperkt, en het is daarom belangrijk om de middelen efficiënt te verdelen over de verschillende doelstellingen en dus zoveel mogelijk budgetten in de integrale afweging te betrekken.

- Houd de middelen in de begroting zoveel mogelijk beschikbaar voor de integrale afweging.

Met integrale besluitvorming wordt bedoeld dat alle nieuwe wensen en mee- en tegenvallers tegen elkaar worden afgewogen. Dit is nodig om de middelen van de gemeente zo efficiënt mogelijk in te zetten: je kunt pas goede keuzes maken wanneer alle keuzes gelijktijdig in beeld zijn. De besluitvorming over de begroting vindt daarom plaats op één vast moment in het jaar.

- Hanteer voor reserves een 'nee, tenzij' beleid zodat budgetten zoveel mogelijk binnen de integrale afweging beschikbaar blijven.

De aard van sommige activiteiten rechtvaardigt in een enkel geval een uitzondering.

- Ten eerste mag een deel van de heffingen die de gemeente oplegt maximaal kostendekkend zijn waardoor de inkomsten (de tarieven) zijn gekoppeld aan de uitgaven (de bijbehorende kosten). Dit houdt voor bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing of de rioolheffing in dat de uitgaven en inkomsten onderdeel zijn van een gesloten systeem met een reserve of voorziening en niet beschikbaar zijn voor de integrale afweging.
- De tweede uitzondering heeft te maken met het spreiden van risico's van grondexploitaties. De reserve Vereveningsfonds verevent resultaten uit positieve en negatieve grondexploitaties en is een buffer voor risico's. Deze risico's zijn groot en kennen een langjarig karakter.
- De reserve vermogensopbouw dient om te sparen en een deel van het bezit met eigen middelen te financieren. Door eigen vermogen op te bouwen kan de groei van de schuld beperkt worden en is er minder gevoeligheid voor renteschommelingen.
- Beperking van het aantal reserves gebeurt verder door voor projecten alleen op uitdrukkelijk verzoek van de raad een reserve in te stellen, door voor egalisatiereserves een maximumhoogte af te spreken en door een reserve automatisch te beëindigen als deze beneden een minimumomvang daalt.
- Naast de wettelijk verplichte voorzieningen worden alleen middelen apart gezet in een voorziening voor groot onderhoud of tariefegalisatie, om grote schommelingen in de lasten en tarieven te voorkomen.

Structureel en reëel sluitende begroting
Het is wettelijk voorgeschreven dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Structureel evenwicht betekent dat tegenover structurele lasten structurele baten staan. De incidentele lasten mogen worden gedekt door structurele of door incidentele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten volledig en realistisch zijn. De financieel toezichthouder, de provincie, beoordeelt of er sprake is van structureel en reëel evenwicht.

- Stel een meerjarige programmabegroting op die structureel en reëel in evenwicht is (of op korte termijn komt).

Sturen op structureel evenwicht gebeurt door in de begroting een duidelijk onderscheid te maken tussen incidenteel en structureel beleid. Beleid dat is gedekt met incidentele middelen moet ook echt incidenteel beleid zijn, dus dat afloop is geregeld. En structureel beleid moet ook daadwerkelijk met structurele middelen zijn gedekt. De horizon ligt verder dan de meerjarenperiode uit de begroting. Vanaf de begroting 2026 is een traject ingezet om ramingen en toelichtingen en dus de voorspellende waarde van de begroting te verbeteren. In de begroting en jaarrekening laat het kengetal structurele begrotingsruimte zien hoeveel structurele ruimte er is om de lasten te dragen.

- Houd rekening met de reële bestedingskracht van de begroting

Vanaf de Begroting 2026 geldt een nieuwe gemeentebrede systematiek om budgetten aan te passen voor de impact van toekomstige loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. Daarbij geldt een uniforme systematiek voor zowel inkomsten als uitgaven en is de standaardregel dat verdeeld wordt wat via gemeentefonds en eigen inkomsten hiervoor ontvangen wordt.

De lasten in de begroting stijgen autonoom door inflatie, de ontwikkeling van lonen en door de groei van het areaal. De lastenstijging door inflatie en loonontwikkeling wordt de ‘nominale ontwikkeling’ genoemd, en de groei van het areaal de ‘volumeontwikkeling’. Door aanpassing van de lastenbudgetten met de extra middelen die het gemeentefonds hiervoor toekent en de stijging van de eigen inkomsten wordt rekening gehouden met deze ontwikkelingen. De nominaalsystematiek geldt ook voor de indexatie van de investeringsruimte.

De stijgende lasten door de groei van het areaal worden gecompenseerd volgens een systematiek die rekening houdt met de volumegevoeligheid van de budgetten. De volumemiddelen uit het gemeentefonds en de toename van de eigen inkomsten door volumegroei worden ook ingezet om de stijging van exploitatielasten te dekken die wordt veroorzaakt door uitbreidings-investeringen.

Begrenzing investeringen en beheersing van schuld
Investeringen in de stad zijn nodig om beleidsdoelen te kunnen realiseren op het gebied van behoud, verbetering en groei. In de afgelopen jaren is het investeringsvolume toegenomen en daarmee ook de schuld en het aandeel van de investeringslasten – kapitaallasten en lasten voor beheer, onderhoud en exploitatie - in de begroting. De investeringsruimte wordt begrensd vanuit houdbare financiën en uitvoerbaarheid enerzijds, en de noodzaak tot investeren anderzijds. Binnen de beschikbaar gestelde investeringsruimte vindt vervolgens de integrale afweging van investeringen plaats.

- Begrens de ruimte voor investeringen, vanuit grenzen aan financierbaarheid, betaalbaarheid en realiseerbaarheid

Voor financierbaarheid is langjarig sturen op een schuldquote van ongeveer 110 procent (exclusief erfpacht) het uitgangspunt. Meer investeringsruimte is mogelijk door extra eigen middelen beschikbaar te maken en die aan te wenden voor vermogensopbouw. Vanuit betaalbaarheid gaat het om de dekking voor alle exploitatielasten van de investeringen: ongeveer 7 procent van de totale investeringssom is jaarlijks nodig voor het afdekken van de rente-, afschrijvings- en exploitatielasten. Deze lasten van investeringen zijn structureel opgenomen in de begroting zodat er ook budget beschikbaar is op het moment van vervanging. Voor uitvoerbaarheid gaat het om de capaciteit die er moet zijn in zowel de markt als de gemeenteorganisatie om investeringen uit te voeren.

In de begroting en jaarrekening staat informatie over het kengetal schuldquote en is inzichtelijk hoe de omvang van de schuld zich verhoudt tot de omvang van de begroting. Daarnaast toont het kengetal solvabiliteitsratio het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen.

De effecten van de investeringsruimte op schuld, exploitatie en uitvoerbaarheid zijn onderdeel van de hoofdbesluitvorming in het voorjaar en worden in de begroting nader uitgewerkt. Dan is ook de investeringsopgave inzichtelijk, met investeringskenmerken en prioriteringscategorieën, inclusief een langjarige doorkijk voorbij de grens van de meerjarenbegroting. Hiermee wordt een integrale afweging van investeringen door het bestuur ondersteund.

Financieel beleid voor grond, leningen en garanties en verbonden partijen
Een belangrijk deel van de gemeentelijke middelen wordt ingezet voor gebiedsontwikkeling, het verstrekken van leningen of het aangaan van relaties met verbonden partijen. Daarbij gelden de volgende principes en keuzes.

- Een afgescheiden systeem voor grondexploitaties

Het ontwikkelen van gebieden voor wonen, werken en maatschappelijke voorzieningen, met daarbij voldoende en betaalbare woningen en kantoorruimte. Grondexploitaties zijn de meerjarenbegrotingen van deze ruimtelijke projecten, waarin kosten van het verwerven, sloopwerken, bouw en woonrijp maken van de grond zijn opgenomen evenals de inkomsten uit de erfpachtuitgifte van de grond. Gelet op de risico's die samenhangen met grondexploitaties is er een afgescheiden systeem voor de uitgaven en inkomsten met verevening van de resultaten via de reserve Vereveningsfonds die tevens dient als risicobuffer. In het Meerjarenperspectief Grondexploitaties Vereveningsfonds (MPG) en de actualisatie ervan in het najaar wordt gerapporteerd over de realisatie van deze grondexploitaties en wordt een prognose gegeven van de toekomstige ontwikkelingen.

- Grond geven we uit in erfpacht

In Amsterdam is het al sinds 1896 gebruik om gemeentegrond niet te verkopen maar in erfpacht uit te gegeven. Hiermee blijft de gemeente eigenaar van de grond en houdt de regie over het gebruik van de grond. In 2016 is het erfpachtstelsel vernieuwd en is voor nieuwe uitgiften een systeem van eeuwigdurende erfpacht ingevoerd met meer duidelijkheid over de erfpachtkosten; canonherzieningen behoren in het vernieuwde stelsel tot het verleden - bij gelijkblijvend gebruik en afgezien van indexering. Kern van het onderliggende grondprijsbeleid is dat grond tegen een marktconforme prijs wordt uitgegeven.

De erfpachtschuld wordt beheerst door de meeropbrengsten van de canon te sparen en toe te voegen aan de reserve vermogensopbouw erfpacht.

- Nee, tenzij beleid voor leningen en garanties

Voor het verstrekken van nieuwe leningen en garanties geldt een zeer terughoudend 'nee, tenzij' beleid. Dat wil zeggen dat er alleen een lening wordt verstrekt wanneer banken hier niet toe bereid zijn (dat zijn dan wel leningen met een hoog risicoprofiel), er een sluitende businesscase is én een lening de beste manier is om een publiek belang te behartigen. Het verstrekken van garanties gebeurt daarnaast alleen wanneer een garantie een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van een lening.

De terughoudendheid in het verstrekken van leningen en garanties is ingegeven doordat de gemeente marktverstoring wil voorkomen (de gemeente is namelijk geen bank) en de gemeente gebonden is aan de staatssteunregels (waaronder de eis van marktconformiteit). Het verstrekken van leningen heeft tot gevolg dat de gemeente het risico loopt dat de lening niet kan worden terugbetaald. Daarnaast wordt het verstrekken van een lening als een investering gezien. Daardoor kost het investeringsruimte en stijgt de gemeentelijke schuld, met als consequentie dat het geld niet aan andere beleidsdoelen kan worden besteed.

- Verbonden partijen voor het borgen van publiek belang

De gemeente gaat een relatie met een verbonden partij aan als dat de beste wijze is om een publiek belang te bereiken. De gemeente heeft daartoe beoordeeld of volledige gemeentelijke betrokkenheid noodzakelijk is, of de markt de activiteiten van deze organisatie kan uitvoeren en of de gemeente niet andere instrumenten tot haar beschikking heeft waarmee het publieke belang ook of beter kan worden geborgd.

De gemeente hecht groot belang aan effectieve sturing op maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) bij deelnemingen. De gemeente wil het aandeelhouderschap benutten om MVO bij haar deelnemingen en overige verbonden partijen te bevorderen.

Om de schijn van belangenverstrengeling tegen te gaan hanteert de gemeente een "nee-tenzij-beleid" ten aanzien van benoeming van bestuurders en ambtenaren van de gemeente bij een verbonden partij.

Risicomanagement
In het risicomanagement staat het tijdig onderkennen en beheersen van risico's centraal. De algemene reserve is de buffer om schokken op te vangen. De raad stelt de gewenste hoogte van deze buffer vast. De keuzes voor de hoogte van de buffer bepalen of negatieve rekeningresultaten in de toekomst financieel op te vangen zijn, en beïnvloeden tegelijkertijd de beschikbare bestedingsruimte op dit moment. De kunst is zo te kiezen dat ambities en risicobereidheid in balans zijn. Het beleid rondom risico's ligt vast in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen. In 2026 zal een herziene nota voor de periode 2026-20230 aan de raad worden voorgelegd.

- Met risico's wordt zoveel mogelijk in de beleidsprogramma's rekening gehouden

Collegeleden zijn elk inhoudelijk verantwoordelijk voor het risicomanagement in hun toegewezen portefeuilles. Een risicovolle investering, bijvoorbeeld in een deelneming, gaat gepaard met vermogensopbouw aan de voorkant vanuit het beleidsprogramma.

- De normhoogte voor de algemene reserve is 5% van de begrotingsomvang

De algemene reserve is bedoeld als buffer, om negatieve rekeningresultaten op te vangen. De omvang van de begroting bepaalt de activiteiten en daarmee ook de risico's en de normhoogte van de algemene reserve. Het kengetal weerstandsvermogen geeft de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit weer en maakt inzichtelijk in hoeverre negatieve financiële resultaten opgevangen kunnen worden.

Aanvullende begrotingsregels

Het college stelt aan het begin van de collegeperiode onderlinge spelregels vast voor de begrotingsvoorbereiding, -uitvoering en -verantwoording. Deze 'begrotingsregels' dragen bij aan een ordentelijk en integraal begrotingsproces, dat verloopt in bestuurlijke rust en met een goed inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en de beleidsopties. De regels waarborgen dat individuele belangen die ten koste kunnen gaan van het collectieve belang transparant op tafel komen.

- Ordentelijke omgang met afwijkingen door elkaar te informeren en als verantwoordelijke wethouder te zorgen voor een voorstel tot oplossing.

Oplossingen voor afwijkingen worden in eerste instantie gezocht binnen het eigen begrotingsprogramma, gezien het 'contract' dat de begroting vormt met de raad en met elkaar. Een oplossing kan echter ook gevonden worden in andere begrotingsprogramma's, zolang dit maar tot stand komt met wederzijdse instemming.

- Wendbaarheid bij het uitvoeren van de begroting en desgewenst schuiven van middelen tussen doelen of over de jaren.

Het college is bij het uitvoeren van de begroting zo wendbaar mogelijk, binnen de kaders die zijn opgelegd door de gemeenteraad. Dat is nodig om goed in te kunnen spelen op veranderende opgaven. Daarom kunnen collegeleden voorstellen doen om middelen te schuiven tussen doelen of over de jaren.

- De begrotingsuitvoering verloopt in bestuurlijke rust door in het lopende jaar ontwikkelingen in de algemene middelen als rekeningresultaat te nemen en door niet-bestede middelen gemaximeerd mee te nemen naar het volgende jaar.

De ontwikkelingen in de algemene dekkingsmiddelen (met doorgaans een externe oorzaak) worden in het lopende jaar verrekend met het rekeningresultaat, en hebben daarmee geen directe invloed op de middelen die beschikbaar zijn voor het bereiken van de beleidsdoelen. Om overhaaste beslissingen aan het eind van het jaar te voorkomen mogen niet-bestede middelen (gemaximeerd) worden meegenomen naar het volgende jaar.

1.4 Bijlage 4 Overzicht van aflopende middelen

In de tabellen op de volgende bladzijden staat een overzicht van de aflopende middelen. Deze vallen uiteen in drie categorieën.

1. Aflopende incidentele middelen uit het coalitieakkoord
Dit zijn de voor 2026 en verder begrote incidentele middelen uit het coalitieakkoord.

2. Aflopende structurele reeksen uit het coalitieakkoord
In het coalitieakkoord is op een aantal beleidsterreinen structureel (vanaf 2027) geïntensiveerd. Deze intensiveringen liepen in de regel in 2026 en 2027 terug naar 75% resp. 50% van de bedragen in 2025. De daling van 2025 op 2026 is reeds verwerkt in het beleid. Voor de daling van 2026 op 2027 is dat mogelijk nog niet volledig het geval.

De tabel toont de toegekende middelen vanaf 2025, dus inclusief de structurele middelen die vanaf 2027 beschikbaar blijven.

3. Aflopende incidentele middelen uit P&C-producten tijdens deze bestuursperiode
Dit zijn de voor 2026 en verder begrote incidentele middelen die gedurende de coalitieperiode zijn toegekend.

Tabel 1.4.1: Aflopende incidentele middelen uit het coalitieakkoord, jaren 2026 – 2030 (bedragen x € miljoen)

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
1	Isolatieoffensief	6,5			13,5		Stimuleren en adviseren woningeneigenaren, vve's en woningcorporaties over verduurzaming van woningen. Na 2026 lopen de gemeentelijke middelen af en stopt het isolatieoffensief. Voor duurzame woningverbetering in stadsdeel Noord, als onderdeel van de Aanpak Noord, wordt een subsidieregeling ingesteld waarvoor middelen in 2029 zijn gereserveerd.
1	Programma Huisvesting Kwetsbare Groepen	5,1					Het programma Huisvesting kwetsbare groepen is opgezet om bij te dragen aan oplossingen om deze bewoners zo snel mogelijk weer passend te laten wonen. In 2026 lopen de incidentele middelen af (€ 18 miljoen) die vanuit het coalitieakkoord voor 2023-2026 beschikbaar waren. Het structurele budget € 0,6 miljoen is ontoereikend om de integrale aanpak van de Huisvesting Kwetsbare Groepen voort te zetten.
2	Voedselstrategie	1					Deze middelen zijn bedoeld voor de transitie naar een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem, door onder andere in te zetten op meer regionaal en biologisch geproduceerd voedsel, meer plantaardige eiwitten en het terugdringen van voedselverspilling. Zonder deze middelen stopt de inzet op deze doelstellingen.
2	Luchtkwaliteit	1,5	1,5	1			Als er vanaf 2027 geen nieuwe coalitiemiddelen beschikbaar komen, kunnen bestaande subsidieregelingen niet worden voortgezet. Dit vertraagt de overgang naar uitstootvrij vervoer en vermindert het draagvlak voor maatregelen en raakt vooral kwetsbare bewoners en ondernemers die later kunnen overstappen.
3	Economische structuurversterking: Impulsproject Open Tech & Innovatie	3	1,5				Het impulsproject is een vervolgstap in de economische structuurversterking: met deze middelen geven we een impuls richting de toekomst, door o.a. het versterken van de doorgroei van innovatieve bedrijven en het versterken van de verbinding onderwijs, bedrijfsleven en innovatie.
3	Aanpak binnenstad	9,9					De Aanpak Binnenstad heeft als doel dat de Amsterdamse binnenstad weer een plek wordt waar alle Amsterdammers graag komen en bewoners zich thuis voelen, waarbij de middelen worden ingezet om toenemende drukte en daarmee gepaarde overlast te verminderen/reguleren. Hierbinnen vallen ook de middelen en capaciteit voor programma bezoekerseconomie, die eveneens aflopen in 2026.
3	Cultuureducatie	0,7	0,7	0,7			In het coalitieakkoord zijn extra middelen opgenomen om cultuureducatie onder schooltijd (Basispakket) en in de naschoolse tijd te ondersteunen omdat kunst en cultuur van jongs af aan toegankelijk en betaalbaar moet zijn voor iedereen, als publiek, talent en als maker.
3	Cultuureducatie cultuurcoaches		0,3	0,4			De cultuurcoaches worden op scholen met een hoog percentage leerlingen met risico op onderwijsachterstand, ingezet als schakel tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie en talentontwikkeling, waardoor we bijdragen aan meer kansengelijkheid, vermindering van werkdruk in het onderwijs en het lerarentekort. De coalitieakkoord middelen vanuit programma 3 en 5 zijn nodig om in cofinanciering met de Brede SPUK Regeling vanuit het Rijk de cultuurcoaches te kunnen blijven inzetten.
5	Schoolveiligheid	2,3	1				We ondersteunen scholen in de toenemende schoolveiligheidsproblematiek middels de aanpak schoolveiligheid. Dit betreft opgezette samenwerkingsverbanden, inzet van projectleiders, straatcoaches en jongerenwerkers
5	High Dosage Tutoring (HDT)	1					HDT is een intensieve vorm van rekenonderwijs, gericht op structureel achterblijvende rekenvaardigheden bij leerlingen in Zuidoost.
5	Kenniscentrum ongelijkheid	1,3					Het kenniscentrum ongelijkheid doet wetenschappelijke onderzoeken en analyses, die inzicht geven in achterliggende patronen van ongelijkheid en hoe dit voorkomen kan worden.
5	Gezonde schoollunches	1					In het coalitieakkoord is geld vrijgemaakt voor het aanbieden van gezonde schoollunches, om zo kwetsbare kinderen in staat te stellen mee te doen op school. In de tussentijd is een rijksbijdrage opgestart voor het faciliteren van lunches. De rijksbijdrage loopt t/m 2027. Er is nog geen zekerheid over het omzetten naar een structurele bijdrage vanuit het Rijk en hoe hoog deze dan zou zijn.

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
6	Terugdraaien eigen bijdrage voormalige ambulante ondersteuning dagbesteding	0,7	0,7	0,7	0,7		Voormalige cliënten van ambulante ondersteuning dagbesteding worden vrijgesteld van de eigen bijdrage. In Amsterdam verwachten we een groeiende vraag naar ambulante hulp voor sekswerkers omdat ons goed georganiseerde netwerk en de laagdrempelige voorzieningen steeds bekender worden onder sekswerkers zelf en professionals. Daarnaast leidt de modernisering en strengere handhaving van artikel 273f Sr (mensenhandel) tot meer signalering en meldingen van mensenhandel, waardoor verwacht kan worden dat steeds meer slachtoffers in beeld komen
6	Aanpak dakloosheid	3,6					In deze aanpak is het aantal opvangplekken in de stad uitgebreid, zijn inloopvoorzieningen gerealiseerd en is er meer begeleidingscapaciteit beschikbaar gesteld voor Amsterdammers die genoodzaakt zijn om te wachten op een passende plek.
6	Drugsbeleid	0,4					Met het beëindigen van deze coalitiemiddelen voor drugsbeleid eindigt het uitvoeren van preventieve maatregelen op de ontwikkelingen in de drugsmarkt en -gebruik.
B	WOO/WOB	1,3					Het Openbaarheidscentrum dat burgers ondersteunt stopt, er is minder inzet op actieve openbaarheid, wat leidt tot meer WOO-verzoeken bij lijn-directies, en verslechtering van de archivering leidt tot grotere compliance-risico's en meer dataopslag kosten.
B	Democratisering en buurtbudgetten	3					Er is minder buurtbudget om plannen van Amsterdammers te realiseren. Structureel is hiervoor € 2,3 miljoen beschikbaar. Budget voor buurtplatformen, maatschappelijke initiatieven en stadsdeelpanels valt geheel weg.
B	Integrale aanpakken	5,2					Er zijn geen middelen om doorbraken te realiseren om de kwaliteit van bestaan te verbeteren van de inwoners van de stadsdelen Zuidoost, Nieuw-west en Noord.
B	Inhaalslag verduurzaming organisatie	0,5					Vanaf 2027 kan er minder worden ingezet op monitoring van de CO2- doelstellingen, stopt de jaarlijkse audit en certificering op de CO_2-prestatieladder, vindt minder advisering plaats over energiebesparing en reductie van CO_2 en zijn er minder mogelijkheden om interventies op gebied van Duurzaam Denken en Doen uit te voeren, zoals hulpaanbod bij het invoeren van Duurzaam Tenzij in alle werkprocessen.
Overkoepelend	Masterplannen Nieuw-West en Zuidoost, Aanpak Noord	16,4					

Tabel 1.4.2 Coalitieakkoord: Aflopende reeks structurele middelen, jaren 2026 – 2030 (bedragen x € miljoen)

Programma	Onderwerp	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
1	Gebiedsontwikkeling	2,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0	Met deze incidentele middelen wordt gewerkt aan de planvoorbereiding voor de uitvoering van alle gebiedsontwikkelingen, waaronder Haven-Stad. Zonder deze middelen stopt de planvoorbereiding voor gebiedsontwikkelingen, waardoor er vanaf 2030 aanzienlijk minder nieuwe projecten kunnen worden opgestart en dus aanzienlijk minder woningen worden gebouwd in de stad.
1	Circulaire Economie	4,5	4,0	1,0	1,0	1,0	1,0	Het circulaire programma (29 november 2023) vormt de Amsterdamse invulling van het Nationaal Programma Circulaire Economie. Zonder aanvullende middelen kan de ondersteuning van circulaire ondernemers en initiatieven, evenals lopende activiteiten zoals de uitrol van de Dingenbieb en de implementatie van circulair werken in de organisatie, niet worden voortgezet.
2	Groen	2,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0	Deze incidentele middelen zijn bedoeld om groen in de stad te beschermen en te behouden. Het wegvallen van deze middelen betekent dat bestaand groen minder goed wordt beheerd en er vaker rommelig uit komt te zien of zelfs deels verdwijnt.
2	Reiniging	2,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0	Deze incidentele middelen zijn bedoeld om de reiniging in de stad te versterken. Zonder continuering van deze middelen zal er minder inzet op schoon kunnen plaatsvinden.
3	Economische structuurversterking	2,0	7,2	1,0	1,0	1,0	1,0	Zonder deze middelen wordt er onvoldoende economisch programma in bestaande en nieuwe buurten gerealiseerd, waardoor de ambitie van de stad onder druk komt te staan en er te weinig ruimte ontstaat voor innovatie, het faciliteren van een evenwichtige arbeidsmarkt en de verduurzaming van de stad.
3	Kunstenplan	2,5	9,3	6,2	6,2	1,3	1,3	Voor het Kunstplan 2025-2028 zijn in het coalitieakkoord en bij de Begroting 2024 en 2025 extra middelen vrijgemaakt om het budget op peil te houden (in het licht van in 2020 ingeboekte structurele bezuinigingen) en vanwege de kortingen op rijkssubsidies. Desondanks heeft Amsterdam structureel minder budget voor cultuur dan referentiegemeenten en referentiebudgetten in het gemeentefonds (zie benchmark Cebeon). Het wegvallen van deze middelen zal leiden tot een verschraling van het aanbod in kunst en cultuur in de stad.
3	Broedplaatsen	1,0	2,9	0,5	0,5	0,5	0,5	Om in een groeiende stad nieuwe initiatieven een plek te geven en voor tijdelijke plekken vervanging te vinden zodat niet circa 50% van de bestaande betaalbare plekken op termijn verdwijnt, is permanente investering in broedplaatsen noodzakelijk. Het hierin meegenomen budget voor nachtcultuur vervalt ook wanneer deze middelen wegvallen.
3	Media	1,5	1,5	1,3	1,3	0,3	0,3	"Lokale media zijn van groot belang in deze tijden van eroderend vertrouwen in de politiek en nepnieuws, daarom is het tekort van € 1 miljoen van de Publieke Omroep Amsterdam (POA) gecompenseerd tot aan 2028. Dit bedrag is noodzakelijk om te kunnen zorgen voor de onafhankelijke journalistiek en journalistieke talentontwikkeling die vanuit stad en Rijk wordt gevraagd. "
4	Coalitiemiddelen sport	3,0	2,3	1,5	1,5	1,5	1,5	De middelen worden voor diverse inspanningen ingezet voor 1) het stimuleren van sport en bewegen van de jeugd en Amsterdammers met een beperking, 2) het bieden van een trainingsprogramma voor Amsterdamse urban en vechtsport toptalenten ondersteuning Amsterdamse topsportclubs voor het programma Amsterdams Talent, 3) de ondersteuning bij het vitaliseren en de ontwikkeling naar veilige en inclusieve sportclubs met speciale aandacht in de VoetbalAgenda voor het voetbal en 4) de ondersteuning van sportevenementen organisaties voor de stimulering van sport d.m.v. een aantrekkelijke evenementenkalender.
5	Lerarenagenda	5,3	4,0	2,7	2,7	2,7	2,7	De lerarenagenda richt zich op het terugdringen en gelijkmatiger verdelen van het lerarentekort in de stad

Programma	Onderwerp	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
5	Bijdrage cultuurcoaches	0,9	0,9	0,6	0,5	0,5	0,5	De cultuurcoaches zijn de schakel tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie. Zij worden ingezet op scholen met minimaal 30% leerlingen met een hoger risico op onderwijsachterstand. Actieve begeleiding van kinderen naar buitenschoolse activiteiten is een belangrijke doelstelling van deze regeling. Zonder de bijdrage uit de coalitieakkoordmiddelen kunnen de cultuurcoaches na 2028 niet meer ingezet worden.
5	OBA	1,0	1,3	0,5	0,5	0,5	0,5	De middelen worden gebruikt om de structurele bezuiniging op de OBA van €1,5 miljoen van Sterker uit de crisis te compenseren.
6	Jongerenwerk	2,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0	"Met de Voorjaarsnota heeft het college binnen de Aanpak Noord extra geïnvesteerd in de veiligheid in Noord. Hierdoor kunnen extra kinder- en jongerenwerkers actief zijn in de wijken. Samen met bewoners werken wij aan het versterken van de weerbaarheid en de preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Met jongeren onderzoeken wij hoe zij de verleidingen van (online) jeugdcriminaliteit kunnen weerstaan. "
6	Zorgpreventie	3,0	2,3	1,5	1,5	1,5	1,5	Met het teruglopen van de coalitiemiddelen loopt de stedelijke bijdrage aan alle programma's op het gebied van preventie en gezondheidsbevordering (deze middelen gebruikt voor het voortzetten van o.a. de programma's Thrive, Gezonde en Kansrijke Start, Ketenaanpak kinderen met overgewicht en Gezonde school op de thema's voeding, bewegen, slaap en nicotine) pro rata terug. De coalitiemiddelen zijn altijd gecombineerd met gelabelde rijksfinanciering. Indien de coalitiemiddelen wegvallen zal een keuze moeten worden gemaakt welke programma's worden voortgezet.
6	Anti-discriminatiebeleid	1,5	1,1	0,8	0,8	0,8	0,8	Met de afloop in de coalitiemiddelen is binnen het meerjarenbeeld van het inclusie en antidiscriminatiebeleid rekening gehouden. De dienstverlening is naar beneden bijgesteld om aan te sluiten op het beschikbare financiële kader. Desondanks verdwijnt hiermee enige daadkracht om flexibel in te spelen op de actualiteit en initiatieven te ondersteunen ter bevordering van antidiscriminatie en emancipatie.
6	Opvang	6,7	8,3	1,0	1,0	1,0	1,0	In deze aanpak is het aantal opvangplekken in de stad uitgebreid, zijn inloopvoorzieningen gerealiseerd en is er meer begeleidingscapaciteit beschikbaar gesteld voor Amsterdammers die genoodzaakt zijn om te wachten op een passende plek.
7	Werk	9,0	6,8	4,5	4,5	4,5	4,5	De incidentele middelen zijn terecht gekomen bij de werkbrigade, het college heeft besloten op termijn te stoppen met de werkbrigade (rekening houdend met afloop werkbrigade) en de middelen over te hevelen ten behoeve van buurtbanen. Bij de retraite van de Begroting2025 is besloten om € 5,0 miljoen in 2025 toe te voegen aan de buurtbanen, een kasschuif verdeeld deze middelen over de jaren 2026 tot en met 2028. Het wegvallen van incidentele middelen op de buurtbanen zorgt vanaf 2029 en later een probleem.
7	Volwasseneneducatie	2,5	1,9	1,3	1,3	1,3	1,3	Het wegvallen van de incidentele middelen leidt op dit moment niet tot een knelpunt, omdat er ondanks grote behoefte aan taallessen in de stad het aanbod niet kan worden opgeschaald vanwege een tekort aan taaldocenten. De huidige financiele middelen VE is vooralsnog toereikend met name door de toename van de specifieke uitkering WEB aangevuld met de structurele gemeentelijke middelen.
7	Armoedebestrijding	7,0	5,3	3,5	3,5	3,5	3,5	(1). De bijzondere bijstand is een wettelijk vangnet binnen armoede met een open einde karakter. Het wegvallen van de middelen hiervoor zal elders in de armoedebegroting opgevangen moeten worden. Het wegvallen van de incidentele armoedemiddelen zal dus tot een versobering van andere armoederegelingen leiden wat zorgt voor een groter beroep op de bijzondere bijstand. (2). Gebiedsgericht programma SHV: Het wegvallen van incidentele middelen leidt tot een lagere subsidiebeschikking aan de buurtteams, waardoor zij minder inzet kunnen realiseren op het voorkomen van schulden en het oplossen van schulden.

Programma	Onderwerp	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
8	Veiligheid	7,0	5,3	3,5	3,5	3,5	3,5	Reeks coalitieakkoord, tot en met 2025 € 7 miljoen. Door kasschuiven deel van 2023 naar 2026 om niveau te behouden. Breed ingezet binnen Veiligheid, onder andere voor SISG, Drugsaanpak, Horeca.
8	Handhaving	2,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0	Betreft incidentele middelen uit het coalitieakkoord. Minder middelen voor Handhavingscapaciteit.
B	Digitale stad	2,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0	Kwetsbare jongeren en ouderen worden minder geholpen met digitale vaardigheden en middelen, en digitale rechten en autonomie van Amsterdam worden minder goed beschermd.

Tabel 1.4.3 Aflopende incidentele middelen tijdens afgelopen bestuursperiode, jaren 2026 – 2030 (bedragen x € miljoen)

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
1	Frictieleegstand en schimmelaanpak	2	2				Compensatie voor tijdelijke leegstand bij woningcorporaties om woningen beschikbaar te hebben voor doorstroming en voor doelgroepen. De middelen zijn ook ondersteuning van corporaties voor de bestrijding van schimmel in woningen. (Uitvoering motie 396, Begroting 2025).
1	Huisvesting statushouders	1,4					In de begroting is structureel geld beschikbaar voor het huisvesten van 1.000 statushouders. De wettelijke opgave is ongeveer 1.500 en er is een achterstand uit voorgaande jaren. De opgave is structureel groter dan het beschikbare budget en wordt tot nu toe steeds incidenteel opgehoogd.
1	Intermediaire verhuur	1,5	1,5				Voor kwetsbare groepen in corporatiewoningen verzorgen zorgpartijen, woningcorporaties en de gemeente gezamenlijk de verhuurconstructie. Het doel is dat woningen beschikbaar worden voor mensen die het nodig hebben, gekoppeld aan zorgdiensten.
1	Woonruimteverdeling	1	1				De systematiek van de Woonruimteverdeling is in 2023 ingrijpend gewijzigd en de kosten hiervoor zijn incidenteel gedekt. De uitvoering vraagt structureel meer budget maar dit is incidentele gedekt (VJN2025) om ruimte te bieden aan het volgende bestuur om de afweging te maken om de woonruimteverdeling al dan niet op deze wijze voort te zetten.
1	Volkstuinen	0,2	0,1				Sinds 2021 wordt in opdracht van de Raad gewerkt aan de “Aanpak voor ontwikkeling van de Amsterdamse volkstuinparken"; deze werkzaamheden zijn na 2027 nog niet afgerond. Continuïteit is van groot belang voor bestendigen van de relatie en het aanpakken van onder andere de vuilwateropgave.
1	Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting	6,3	0,4	0,6	0,3		Het werk aan de uitvoering van de zeven doelen van de Amsterdamse Aanpak Volkshuisvesting is volledig incidenteel gedekt. Zonder dit budget moeten de maatregelen in dit programma worden stopgezet. Voor realisatie van rolstoelwoningen is budget gereserveerd in de jaren 2027 t/m 2029 voor uitbetaling van subsidies die zijn toegekend.
1	Energietransitie	23					De inzet op het versnellen van de energietransitie wordt nu grotendeels gefinancierd met incidentele middelen uit de VJN 2024 (t/m 2026), naast een structureel budget van €18 miljoen en €10 miljoen aanvullend via CDOKE. Vervallen deze incidentele middelen, dan moeten activiteiten voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving, de aanpak van netcongestie, het opwekken van duurzame energie en de verduurzaming van bedrijven en industrie worden afgebouwd of gestopt. Voor het realiseren van deze ambities is (boven op de bestaande middelen van €28 miljoen) structureel €15–20 miljoen per jaar nodig.
1	Transitiekosten omgevingswet	0,8					Bij de Voorjaarsnota 2024 is € 5,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de start van de transitie. Transitie naar omgevingsplan voor 2032 is een wettelijke plicht. Aanvullende juridische capaciteit is noodzakelijk, anders is er geen juridisch-planologische capaciteit meer beschikbaar voor gebiedsontwikkeling en woningbouw.
1	Stichting !WOON	0,6	0,6				Het subsidiekader voor bewonersondersteuning vanaf 2026 was onvoldoende om het dienstverleningsaanbod door Stichting! WOON vanaf 2026 voort te zetten op het niveau van 2025. Het verschil is incidenteel gedekt en het nieuwe bestuur kreeg hiermee ruimte om af te wegen op welk niveau de dienstverlening voortgezet moet worden.
1	Studentenhuisvesting	3					In 2026 wordt, door aan te sluiten bij een bestaande subsidieregeling, 3 miljoen beschikbaar gesteld voor een subsidie ter bevordering van de bouw van (onzelfstandige)studentenwoningen. De 3 miljoen is gereserveerd in de begroting van 2026 door amendement 394.
1	Pilot doorstroomcoaches	0,3					Met deze pilot worden doorstroomcoaches toegevoegd aan het doorstroomoffensief. Hierin stimuleren en ondersteunen we het doorstromen van bewoners naar beter passende huisvesting.
2	Afvalpreventieplan	0,5					Deze middelen zijn bedoeld voor de transitie naar een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem, door onder andere in te zetten op meer regionaal en biologisch geproduceerd voedsel, meer plantaardige eiwitten en het terugdringen van voedselverspilling. Zonder deze middelen stopt de inzet op deze doelstellingen.

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
2	Zomeraanpak intensive-ring	0,5					Deze middelen zijn bedoeld voor extra inzet van het "treintje" in gebieden waar nog zakken inzameling plaatsvindt en zijn onderdeel van de totale incidentele middelen voor de schone stad. De totale kosten voor het treintje bedragen ongeveer € 2,5 miljoen. Zonder deze middelen zal een deel van de dekking vervallen.
2	Hulp bij parkeerschuld	0,7					Incidentele middelen voor het inrichten en uitvoeren van de pilot voor hulp bij parkeerschuld (Casemanagement). Met het wegvallen van deze middelen stopt de proactieve benadering van bewoners met meerdere naheffingsaan-slagen. Daarmee wordt het risico verhoogd dat bewoners onnodig grotere schulden opbouwen.
2	Gratis OV kinderen (motie 563)	3					De VRA wil gratis OV voor kinderen invoeren per 2027. Het is echter nog niet zeker dat dit ook per 1 januari lukt. Mocht deze vertraging optreden, dan is er zonder deze middelen geen gratis OV voor kinderen in 1e helft 2027.
2	Passagiersvaartbeleid	0,1					Dit zijn incidentele middelen om een nieuw passagiersvaartbeleid op te stellen in 2026.
2	AO tbv voetpaden Noord	0,5					Betreffen incidentele middelen om de voetpaden met de grootste achterstalligheid te kunnen herstellen. Indien de reguliere onderhoudsbudgetten niet worden opgehoogd zal op termijn weer nieuwe achterstalligheid ontstaan.
2	McGallivrylaan	0,8	1				Betreft een project dat in 2027 wordt afgerond.
2	Verwijderen fietswrakken	1					Wegvallen van deze middelen betekent dat er weer meer fietswrakken blijven staan, waardoor kostbare fietsklem-men en -nietjes bezet blijven. Fietsers kunnen hun fiets minder goed parkeren en verrommeling in de openbare ruimte neemt daardoor toe.
2	Meer steun uit dierenop-vangcentra	0,2					Betreft subsidie noodsteun Dierenopvang. Na 2026 moet bekeken worden hoe dierenopvang op andere wijze ondersteund kan worden.
2	Klimaatadaptatie	1,1					Deze incidentele middelen zijn bedoeld om de stad beter voor te bereiden op extreem weer; om klimaatadaptatie structureel te integreren in werkzaamheden en processen. Hiervoor zijn per programma verschillende maatregelen en middelen nodig waaronder voor 2026 een budget van € 1,1 miljoen voor monitoring en sturing op de totale opgave. Zonder deze middelen zal de monitoring en sturing vanaf 2027 wegvallen.
2	Achterstallig onderhoud	11,9	10,1	10,4	6		Deze incidentele middelen zijn gebruikt voor het wegwerken van achterstallig onderhoud van onder andere voetpaden, speelbadjes, herstel van asfalt na opbrekingen en onderdoorgangen en het schoonhouden van speeltui-nen. Met het wegvallen van deze middelen neemt de achterstalligheid hiervan weer toe.
2	Intensivering aanpak schoon	5					Met deze middelen is werk gemaakt van de aanpak van zwerf- en grofafval en meer preventie. Wegvallen van deze middelen betekent dat deze aanpak stopt en de afvalproblematiek groter wordt.
2	Afval &Reiniging: intensivering vanuit verhoging toeristenbelas-ting	1,5					Extra reiniging, buurtconcierges en zondagopening recyclepunt.
2	Dagelijks onderhoud groen	2	2				Het dagelijks onderhoud van groen is belangrijk om het schoon te houden en te zorgen dat het groen goed blijft groeien. Zonder deze incidentele middelen zal een deel van het groen er rommeliger bij komen te liggen, wat zorgt voor een verloederd beeld. Echter, vanaf 2028 is het dagelijks onderhoud structureel geborgd door een herschik-king van middelen.
3	Actualisatie SESA 2025	1,1					Deze middelen zijn extra ingezet voor de opgaven van de economische structuurversterking.
3	Compensatie bezuinigin-gen Rijk	1,5					Bij de Begroting 2026 zijn extra middelen vrijgemaakt voor het compenseren van bezuinigingen van het Rijk omdat onevenredig veel Amsterdamse instellingen hun landelijke subsidie zijn misgelopen, er bezuinigd wordt op internationalisering en de lokale infrastructuur onder druk staat.
3	Muziekonderwijs	1	1	1			De € 1 miljoen aan extra middelen voor cultuureducatie is nodig om de gratis voorziening vakdocent muziek voor het basisonderwijs, uitgevoerd door zes muziekscholen in Amsterdam en Weesp, te behouden.

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
3	Subsidie H'art Museum	1,2					Aan het H'ART museum is een incidentele subsidie verstrekt om de tekorten in de exploitatie te overbruggen en de ontwikkeling naar een sluitende exploitatie te ondersteunen.
3	Publieksbereik Archeologie	0,3	0,1				Met de incidentele financiële impuls zijn activiteiten voor het vergroten van publiekbereik van archeologie uitgevoerd, zonder deze middelen zal de kennis van en de waardering voor de geschiedenis van de stad afnemen.
4	Paralympisch talentenfonds	0,1	0,1				De middelen worden jaarlijks ingezet bij Amsterdamse topsportclubs met een aanbod voor Paralympische topsporters en talenten. De begeleiding van Paralympische topsporters en talenten brengt hogere kosten met zich mee en deze inzet is daarop gericht.
4	Versterken meiden- / vrouwenvoetbal	0,5	0,6	0,6			De middelen worden ingezet in de opbouw van een meidenvoetbaltak op een 5/6-tal geselecteerde verenigingen op een prominente plek in de stad, het vergroten van de betrokkenheid van vrouwen in de verenigingsorganisatie en het bieden van perspectief en inspiratie voor jonge meiden door het oude vriendschappelijke Amsterdam 700 toernooi vanaf 2025 jaarlijks te organiseren.
4	Armoederegelingen sport-/Diploma-/ schoolzwemmen	1,4	1,4	1,4			De middelen zijn voor zwemlessen voor kinderen onder de armoedegrens, voor kinderen met een beperking en via het vangnet schoolzwemmen voor oudere kinderen zonder diploma en zijn nodig om álle kinderen in Amsterdam zwemdiploma's te laten halen, zodat zij veilig kunnen meedoen.
5	Woningen voor leraren (lerarencampus)	1,3					De doelstelling om 80 woningen voor leraren te bouwen kan worden behaald met de reeds beschikbare middelen.
5	BSO+	3,5					BSO+ is een voorziening voor buitenschoolse opvang voor kinderen in het speciaal onderwijs. Als dit wordt stopgezet, zijn deze kinderen aangewezen op jeugdhulp/PGB's.
5	Brede brugklas	0,7	0,4				Deze subsidie stelt scholen in de gelegenheid brede brugklassen in te richten, waar leerlingen gemakkelijker kunnen wisselen vanniveau als dat passender is en leerlingen met verschillende schooladviezen samen naar school gaan en wat de kansengelijkheid bevordert.
5	Familiescholen	3,2	1,7	1,5	1,5	1,5	De familiescholen aanpak richt zich op de verbinding van school, thuis en de wijk ter versterking van de pedagogische basis, zodat elk kind zich optimaal kan ontwikkelen op school, maar ook rond school en biedt hiermee ondersteuning aan kinderen en hun gezinnen. De Familieschool werkt vanuit een integrale aanpak, waarin onderwijs, bestaanszekerheid,gezondheid en jeugdzorg samenkomen.
5	Onderwijszorggroepen primair onderwijs	0,5					Onderwijszorggroepen in het po bieden meer kinderen de kans om regulier (ipv speciaal) onderwijs te genieten, door extra ondersteuning voor de groep in de klas. Deze middelen worden ingezet op deze onderwijszorggroepen op te zetten en de druk op specialistische kinderdagcentra en speciaal onderwijs te verlagen.
5	Liefde voor lezen	0,6					Liefde voor lezen is een initiatief om de taalvaardigheid van leerlingen te stimulerendit tij te keren. Dit gebeurt door onder andere door de opzet van bibliotheken op scholen.
5	Onderwijskennis Netwerk Amsterdam (ONA)	0,4					ONA biedt een kennisinfrastructuur om het onderwijs blijvend te verbeteren, door leraren te ondersteunen met onderzoek en experts van kennispartners.
6	Onbegrepen gedrag	1,4	1,4				De aanpak van onbegrepen gedrag in 2026 en 2027 is geïntensiveerd met € 1,4 miljoen per jaar ter vermindering van de overlast in de stad en versterking van de ondersteuning binnen de portefeuilles zorg en opvang. Op die manier loopt de aanpak lang genoeg door om een volgend college de tijd te geven een besluit te nemen over de voortzetting ervan.
6	Aanpak daklоosheid	4,0	5,5	2,5	2,5	2,5	In deze aanpak is het aantal opvangplekken in de stad uitgebreid, zijn inloopvoorzieningen gerealiseerd en is er meer begeleidingscapaciteit beschikbaar gesteld voor Amsterdammers die genoodzaakt zijn om te wachten op een passende plek.

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
6	Jongerenwerk	1,5	1,5	1,5			De continuering van bestaande activiteiten Jongerenwerk staat op gespannen voet met de ambities uit het coalitieakkoord om het jongerenwerk te versterken en door te ontwikkelen. We willen in het sociaal domein veel meer inzetten op preventie om zodoende kleine problemen klein te houden en problemen zoveel als mogelijk te voorkomen. Het Jongerenwerk in School is zo'n voorbeeld van een preventieve activiteit. Jongerenwerkers zijn aanwezig in school en een luisterend oor voor scholieren en kunnen hiermee veel bereiken. Deze interventie vindt momenteel plaats op 41 scholen waarvan 11 volledig gefinancierd door het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs (VO).
6	Bijdrage programma gezonde scholen	0,9					Met het beëindigen van de volledige bijdrage vanuit programma 5 (Onderwijs) valt vanaf 2027 de helft van het totale budget van het programma Gezonde School weg. Daardoor eindigt de ondersteuning aan de deelnemende scholen (57 po-scholen, 26 vo-scholen en alle mbo-instellingen) op de thema's relationele en seksuele gezondheid en online omgeving.
	Pilot Asielzoekers	1,5					Deze pilot is gestart om de arbeidsparticipatie van asielzoekers te vergroten en daarmee de integratie en inburgering te versnellen, op basis van evaluatie zal na de zomer besluitvorming plaatsvinden over het vervolg.
7	Regionaal werkcentrum instrumenten	2,5	2,5				Het opleidingsaanbod voor bijstandsgerechtigden in huidig Regionaal Werkcentrum (RWC) kan niet worden voortgezet waardoor het opleidingsaanbod verdwijnt en waardoor de gemeente een minder robuuste positie kan innemen in het toekomstige werkcentrum Groot – Amsterdam.
7	Armoede	14,0	10,0	3,0	3,0	3,0	(1). De bijzondere bijstand is een wettelijk vangnet binnen armoede met een open einde karakter. Het wegvallen van de middelen hiervoor zal elders in de armoedebegroting opgevangen moeten worden. Het wegvallen van de incidentele armoedemiddelen zal dus tot een versobering van andere armoederegelingen leiden wat zorgt voor een groter beroep op de bijzondere bijstand. (2). Het wegvallen van incidentele middelen doet zich voor bij verschillende voorzieningen binnen de armoedebegroting: WMO-ondersteuning (gezondheidsproblemen), hulp aan kinderen in armoede, tegengaan van mobiliteitsarmoede, flankerend beleid (aanvullend) op landelijk armoedebeleid om de lasten van armoede en sociale uitsluiting te verlichten en de Stadspas voor inwoners voor gratis toegang tot sport, cultuur, recreatie en voorzieningen. Hierdoor zal versobering of afschaffing van voorzieningen noodzakelijk zijn en dit zorgt binnen armoede voor een groter beroep op de bijzondere bijstand.
7	Programmamiddelen M,A&O	4					Het Programma MA&O kan vanwege de afloop van incidentele middelen minder ondersteuning en begeleiding bieden aan vluchtelingen en statushouders op verschillende leefgebieden zoals werk, zorg en onderwijs: (1). Dit zorgt ervoor dat deze werkzaamheden of bij de verschillende lijndirecties: Sport, GGD, Jeugd, Zorg en Onderwijs worden belegd zonder centrale coördinatie vanuit MA&O of niet meer worden uitgevoerd. (2). Het welzijn van de statushouders en vluchtelingen komt onder druk te staan wat gevolgen zal hebben voor de sfeer op de gemengde wooncomplexen en de opvanglocaties. De ambitie om vluchtelingen in Amsterdam veilig, prettig en menselijk op te vangen en escalaties (veiligheid, gezondheid) voor te zijn komt onder druk te staan.
8	Aanpak Noord / meldpunt zorg & woonoverlast	2,9	3,9	1,8			De focus ligt in het versterken van de Meldpunten Zorg- en Woonoverlast die zich richten op personen met onbegrepen gedrag. Daarnaast zijn middelen beschikbaar gesteld voor stadsdeel Noord, die deel uitmaken van de integrale Aanpak Noord.
8	Aanpassing takenpakket SEB 2027-2028	1,6	1	1			Er zullen moeilijke keuzes gemaakt moeten worden over welke evenementen kunnen plaatsvinden. Daarnaast zorgt het nieuwe evenementenbeleid voor extra taken. Tot slot vraagt het veilig organiseren van al die evenementen steeds meer regie en coördinatie van het SEB.
8	Subsidie World Pride	0,8					Incidentele toekenning, middelen zijn niet structureel nodig omdat het een eenmalig evenement betrof.
8	ROSA aanpak	0,5					Vanuit het programma SISG en de stadsdelen zijn onvoldoende middelen en capaciteit beschikbaar om de ROSA-stadsdelenaanpak na 2026 te coördineren, te borgen en door te ontwikkelen. Met voortzetting van middelen en capaciteit lukt het om de aanpak rond jonge vrouwen in kwetsbare posities meer sluitend te krijgen en vrouwen in de meest schrijnende omstandigheden te signaleren en door te laten stromen naar de ROSA-persoonsgerichte aanpak.

Programma	Onderwerp	2026	2027	2028	2029	2030	Toelichting
8	LHBTQI+-geweld	0,2					Dit zijn middelen voor het actieplan aanpak anti-lhbtiq+geweld dat zich richt op het verbinden van het domein openbare orde en veiligheid met het domein van diversiteit en sociale basis. Dit helpt bepaalde trends of hotspots vroegtijdig te signaleren en de inzet van politie, straatcoaches, jongerenwerkers of boa's daarop af te stemmen.
8	Maatregelen tegen seksueel geweld	3	3				Er zijn extra middelen vrijgemaakt voor verschillende maatregelen tegen geweld tegen vrouwen. In aanvulling op wat er de afgelopen jaren is ingezet en bereikt, worden er samen met de driehoek vanaf 2026 verschillende maatregelen tegen intieme terreur, femicide, en seksueel geweld in het uitgaansleven en op straat ontwikkeld of extra ingezet.
8	Handhaving toeristische winkels (Aanpak Binnenstad):	0,5					De stad heeft ongeveer 250 ondernemingen die je kunt rekenen tot de toeristische detailhandel. Zichtbaar is geworden dat de vermeende hoge omzetten leiden tot dermate hoge winkelhuren dat bonafide ondernemers uit de markt worden geprijsd, met als gevolg een verschralend eenzijdig winkellandschap in het centrum van de stad. Door de branche vergunningplichtig te maken kan met inzet van de wet Bibob een barrière worden opgeworpen.
A	Generatiepact	1,5	1,5				
B	Aanpak online leefwereld	1,5					Mentale, sociale en veiligheidsproblemen van (jonge) sociaal media-gebruikers kunnen niet worden voorkomen en opgevangen, en het opgebouwde netwerk en de expertise verdwijnen.
B	MBO-traineeship	1,4					Vanaf 2027 zijn er geen middelen om het traineeprogramma voor mbo'ers voort te zetten in aanvulling op het reguliere traineeprogramma.
B	Opkomstbevordering	0,5					Vanaf 2027 wordt er geen extra aandacht besteed aan de opkomstbevordering van bepaalde doelgroepen die minder vaak stemmen bij verkiezingen in stadsdelen waarvan wij weten dat de opkomst daar lager is en de doelgroepen meer vertegenwoordigd zijn.
B	AI agenda	0,5					Wegvallen van middelen bemoeilijkt het uitvoeren van de AI-agenda, ten behoeve van dienstverlening en efficiëntere organisatie (traject Amsterdam 2030).
B	Maatschappelijke weerbaarheid	0,4					In 2026 verbeteren we de weerbaarheid bij grootschalige en langdurige stroomuitval voor het gemeente breed programma.
B	Werving en selectie I&D	1,2					Vanaf 2027 is er geen ondersteunende en begeleidende recruitmentcapaciteit om de organisatie te ontzorgen bij het inclusief werven en selecteren van nieuwe medewerkers

1.5 Bijlage 5 Voorgestelde begrotingsregels 2026-2030

Concept Begrotingsregels 2026 - 2030

1. We werken aan gezonde gemeentefinanciën

We willen voldoen aan de wet die voorschrijft dat we een degelijke begroting hebben, en willen onze financiële situatie gezond te houden zodat we de middelen hebben (en houden) om de maatschappelijke opgaven te realiseren en we wendbaar zijn bij veranderende opgaven.

- We spreken af dat we sturen op een gezonde begroting, dus meerjarig sluitend, structureel en reëel in evenwicht, flexibel en schokbestendig. Op deze manier zorgen we ervoor dat we de juiste middelen begroten om onze taken en ons beleid te kunnen blijven uitvoeren, dat we de inkomsten hebben om deze uitgaven te bekostigen, en dat we een goede buffer hebben en dat we wendbaar zijn bij veranderende omstandigheden.
- Onze buffer is de algemene reserve, waar we de (minimale) normhoogte van bepalen op 5% van ons begrotingstotaal. Meevallers binnen de algemene dekkingsmiddelen in het lopende jaar worden toegevoegd aan de algemene reserve zolang de omvang van deze reserve onder deze norm ligt. Daarnaast doteren we het rekeningresultaat (gecorrigeerd met de eindejaarsmarge) aan de algemene reserve.
- We sturen op structureel evenwicht door in onze begroting een duidelijk onderscheid te maken tussen incidenteel en structureel beleid. We zorgen ervoor dat beleid dat is gedekt met incidentele middelen ook echt incidenteel beleid is, dus dat afloop is geregeld. We zorgen dat structureel beleid ook daadwerkelijk structureel gedekt is. We onderkennen dat onze horizon verder ligt dan de meerjarenperiode uit onze begroting.
- Ook zorgen we dat de bestedingskracht van de begroting op peil blijft door rekening te houden met de toekomstige loon-en prijsontwikkelingen. Daarbij is de standaardregel dat we de loon- en prijsindexatie jaarlijks uitkeren volgens onze systematiek, waarbij we de beschikbare middelen – wat we binnenkrijgen vanuit het Rijk en de indexatie van onze eigen inkomsten – beschikbaar stellen voor compensatie.
- Om de houdbaarheid van de schuld te vergroten, en om het incidenteel gedekt beleid dat veelal een structureel karakter heeft te beperken, voegen we het deel van het rekeningresultaat boven de € 50 miljoen toe aan het eigen vermogen. Dat betekent dat onze schuld minder hard stijgt.

2. De maatschappelijke opgaves zijn leidend, we werken gebiedsgericht en we zorgen dat onze sturing zo effectief mogelijk is

De maatschappelijke opgaves staan centraal. Deze vertalen we naar programma's en portefeuilles – die één op één gekoppeld zijn aan clusters – en beleidsdoelen waarop we sturen. Aan de programma's hangen activiteiten die we uitvoeren om deze doelen (en daarmee de maatschappelijke opgaven) te behalen.

- Om effectief te sturen, zorgen we voor een één-op-één relatie tussen clusters, begrotingsprogramma's en portefeuilles.
- We gaan hierbij ook sturen op (horizontale) thema's die alle of bijna alle programma's raken, zoals duurzaamheid en kansengelijkheid.
- Om zoveel mogelijk gebiedsgericht te werken, bepalen we per programma welke middelen zich hiervoor lenen en zetten deze middelen in gegeven de lokale opgaven, in overleg met de dagelijks besturen.

3. We sturen integraal en hebben één hoofdbesluitvormingsmoment

We willen onze middelen zo goed mogelijk inzetten voor de opgaven in onze stad en de daarvan afgeleide beleidsdoelen. Dit betekent dat we goede beslissingen moeten nemen over de inzet van onze schaarse middelen in relatie tot de verschillende opgaven. Dat kan alleen als alle keuzes gelijktijdig in beeld zijn, zodat deze integraal **tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Om dat zoveel mogelijk in bestuurlijke rust te laten verlopen, doen we deze integrale weging éénmaal per jaar. Er zijn drie momenten om de begroting gedurende het jaar bij te stellen.**

- Om een goede integrale afweging te kunnen maken tussen de verschillende beleidsdoelstellingen en bijbehorende middelen vindt de besluitvorming over de begroting plaats op één vast moment in het jaar. Dit 'hoofdbesluitvormingsmoment' valt in het voorjaar, bij de kadernota.
- De voorjaarsbesluitvorming bepaalt op hoofdlijnen de kaders voor de begroting in het eerstvolgende jaar, inclusief de meerjarenraming. Het Gemeentelijk Managementteam (GMT) levert een belangrijke bijdrage aan het integrale werken en aan het voorbereiden van de integrale besluitvorming.

4. Het college is collectief verantwoordelijk voor de gehele begroting, en verdeelt deze naar verantwoordelijken per programma

We zijn als college collectief verantwoordelijk voor de gehele begroting. Om deze verantwoordelijkheid waar te kunnen maken, zorgen we voor een heldere verdeling van de budgettaire verantwoordelijkheden binnen ons college.

- Onze collectieve budgettaire verantwoordelijkheid is een optelsom van onze individuele verantwoordelijkheden. We zorgen daarom voor een heldere verdeling van de budgettaire verantwoordelijkheden binnen ons college.
- We maken een duidelijk onderscheid tussen de *algemene dekkingsmiddelen* (de budgetten waarvoor het gehele college *als team* verantwoordelijk is) en de *beleidsprogrammamiddelen* (de budgetten waarvoor een collegelid *als portefeuillehouder eerst*verantwoordelijk is en die binnen een programma samenwerkt met eventuele andere portefeuillehouders).

5. Per programma zijn betreffende collegeleden verantwoordelijk voor begrotingsdiscipline

De raad moet ervan kunnen uitgaan dat wij sturen op de budgetten zoals die door de raad zijn goedgekeurd. Tegelijkertijd moet ieder van ons ervan uit kunnen gaan dat de middelen per programma, die nodig zijn om de maatschappelijke opgaven aan te pakken, beschikbaar blijven. Dat impliceert begrotingsdiscipline per programma van ieder van ons.

- Om onze collectieve verantwoordelijkheid voor de begroting waar te kunnen maken, moeten we kunnen vertrouwen op elkaars begrotingsdiscipline bij het uitvoeren van onze werkzaamheden. Ieder collegelid zorgt er daarom voor dat de baten en lasten binnen diens portefeuille (inclusief de baten en lasten van apparaat en de reserves) in de pas lopen met de begroting, waarbij het uitgangspunt is dat overschrijdingen van de uitgaven (of lagere inkomsten) op programmaniveau worden voorkomen.
- Tijdens het hoofdbesluitvormingsmoment (de kadernota) wordt besloten over de inpassing van meevallers of tegenvallers uit de algemene dekkingsmiddelen, en wordt door het college als geheel besloten over de door de portefeuillehouder voorgestelde maatregelen op de beleidsprogrammamiddelen.

6. Bij de begrotingsdiscipline hoort vrijheid om een voorstel aan het college voor te leggen over inzet meevallers en oplossen tegenvallers

Collegeleden hebben de vrijheid en verantwoordelijkheid om zelf voorstellen voor te leggen aan het college over de meevallers en tegenvallers binnen hun portefeuille. We proberen hierin zo transparant mogelijk te zijn, om iedereen in het college een gelijke kans te geven.

- Het uitgangspunt is dat mee-en (onvermijdelijke) tegenvallers onderdeel zijn van de integrale besluitvorming. Bij meevallers is het de verantwoordelijkheid van een collegelid om de inzet van deze meevallers transparant te maken, het is vervolgens aan het college om te beslissen hoe meevallers ingezet worden. Het vereist in elk geval instemming door het college als een (autonome) meevaller wordt ingezet voor een beleidsmatige intensivering. Bij tegenvallers is het de verantwoordelijkheid van een collegelid om zelf voorstellen te doen hoe deze tegenvallers te dekken (waar relevant samen met de portefeuillehouder die de dekking levert).
- Voor een aantal specifieke (programma)onderdelen, waarvan de uitgaven gedekt worden met inkomsten uit bestemmingsheffingen / tarieven, geldt een gesloten systeem. Dat houdt in dat vanuit dat onderdeel geen compensatie gevonden hoeft te worden voor een tegenvaller in een ander onderdeel binnen het programma. Dit geldt voor afvalstoffenheffing, rioolrecht en vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH).

7. We zijn wendbaar in de uitvoering van de begroting, schuiven tussen doelen en over jaren is mogelijk onder voorwaarden

We zijn bij het uitvoeren van de begroting zo wendbaar mogelijk, vanzelfsprekend binnen de kaders die ons zijn opgelegd door de gemeenteraad. Dat is nodig om goed in te kunnen spelen op veranderende opgaven. Daarom kunnen collegeleden voorstellen doen om middelen te schuiven tussen doelen of over de jaren

- Collegeleden kunnen bij de kadernota voorstellen doen om de middelen binnen hun programma op een andere wijze in te zetten voor beleidsdoelen dan is opgenomen in de begroting. Deze voorstellen dienen budgettair sluitend te zijn, en over deze voorstellen wordt door het college als geheel besloten.
- Daarnaast kunnen collegeleden bij de kadernota en bij de begroting verzoeken indienen voor het verschuiven van lasten over de jaargrenzen heen als gevolg van vertraging of versnelling in de uitvoering van beleid, en van deze verzoeken zal door het college met een positieve grondhouding worden bezien of deze ingepast kunnen worden. Voorwaarde aan deze verzoeken is dat de schuif binnen de meerjarenperiode van de begroting moet plaatsvinden.

8. Om een goede inzet van onze middelen te borgen, mogen onderbestedingen (tot op zekere hoogte) meegenomen worden naar het volgende jaar.

Bij verantwoordelijkheid voor begrotingsdiscipline per programma, hoort ook de vrijheid om niet-bestede middelen mee te nemen naar het komende jaar. De keerzijde hiervan is dat een overbesteding gecompenseerd moet worden in het jaar erna. We werken met het budget dat we geautoriseerd hebben gekregen en daar sturen we op. Als dit uit de pas loopt, kan dat bij de kadernota en de begroting worden aangepast door te schuiven over doelen of jaren (regel 7). Mocht dit na begroting bekend worden, geeft deze regel de mogelijkheid om niet-bestede middelen voor maximaal 1% van het lastentotaal mee te nemen.

- Om overhaaste uitgaven aan het eind van het jaar te voorkomen, krijgen collegeleden de ruimte om onderbesteding op de lasten gedurende het jaar mee te nemen naar het volgende jaar. Dit wordt de 'eindejaarsmarge' genoemd. Bij het bepalen van de eindejaarsmarge wordt de onderbesteding op de lasten verminderd met een eventueel tekort op het batentotaal. De eindejaarsmarge is gemaximeerd op 1% van het lastentotaal ten tijde van de begroting in het lopende jaar.
- Voor de compensatie als gevolg van overbesteding geldt geen maximum.
- Op de eindejaarsmarge gelden beperkte uitzonderingen: de lasten die samenhangen met reserves (inclusief de fondsen en middelen uit de september-en decembercirculaire die niet tot besteding komen maar wel worden doorgeschoven naar het volgende jaar). In het kader van de berekening van de eindejaarsmarge wordt het jaarresultaat van de project- en adviesdirecties betrokken bij de (belangrijkste) opdrachtgevers. Ten slotte geldt de afspraak dat wanneer een programma eerder is gecompenseerd uit de algemene middelen en deze middelen niet zijn ingezet in het betreffende jaar, deze middelen moeten terugvloeien naar het algemeen beeld.
- Om de bestuurlijke rust te vergroten, en om zeker te stellen dat programma's de middelen tot hun beschikking houden die nodig zijn, spreken we af dat mee- en tegenvallers in de algemene dekkingsmiddelen gedurende het lopende jaar ten gunste of laste van het resultaat komen. Op deze manier hoeven programma's bijvoorbeeld niet direct te bezuinigen als er een tegenvaller is op de algemene dekkingsmiddelen.

9. We sturen integraal op ons investeringsportfolio

De investeringsopgave die we hebben in de stad is groot en daarom zullen wij speciale aandacht hebben voor ons investeringsportfolio. Onze investeringen hebben een samenhang, over de domeinen heen, en door de tijd. We willen onze investeringen daarom in samenhang, dus integraal, bekijken. We willen voldoende ruimte bieden om de noodzakelijke investeringen te kunnen doen, nu en in de toekomst. Tegelijk willen we zorgen voor een beheersbare en betaalbare begroting, nu en in de toekomst.

- We spreken af dat we werken met een jaarlijkse investeringsruimte per domein. De investeringsruimte omvat alle investeringsuitgaven die binnen een domein jaarlijks worden geactiveerd. Deze domeinen stellen we gelijk aan de clusters. Door deze ruimte meerjarig vast te stellen zorgen we voor beheersbaarheid van onze begroting, en voor zekerheid en flexibiliteit binnen de domeinen bij het programmeren van projecten. Voor de investeringsruimte geldt een 100% eindejaarsmarge, hetgeen betekent dat alle onderuitputting meegenomen kan worden naar toekomstige jaren (en andersom: dat alle overschrijdingen moeten worden gecompenseerd in de meerjarenperiode).
- Ieder cluster verdeelt de investeringsruimte die aan de domeinen is toegekend over de programma's die aan het cluster hangen en stuurt vervolgens via de programma's op de investeringen. Zo brengen we de beslissingen over investeringen en exploitatiebegroting meer samen.
- In onze begroting houden we rekening met alle lasten die voortvloeien uit onze investeringen (zoals de kapitaallasten, exploitatielasten en onderhoudslasten). Naar analogie van de investeringsruimte, geldt er ook een 100% eindejaarsmarge voor de (huidige) projecten uit het programma stadsverbetering.

1.6 Bijlage 6 Nota Klimaatruimte

Deze bijlage Nota Klimaatruimte beschrijft het advies om een jaarlijkse klimaatkaderbrief over het CO_2-budget op te stellen als onderdeel van de P&C-cyclus. Het advies gaat over de data die daarvoor nodig zijn en de manier om tot een CO_2-budget per programma te komen. Ook bevat het een uitwerking van het voorziene meerjarige CO_2-reductiepad voor de Begroting 2027.

Klimaatkaderbrief

Het advies is om de klimaatdoelen vast te leggen in een onderbouwd reductiepad met eind- en tussendoelen tot 2050. Dit pad wordt elk jaar aangepast met nieuwe informatie over de voortgang. Daaruit volgt de beschikbare klimaatruimte. Anders gezegd: de maximale hoeveelheid CO_2 die de stad mag uitstoten om aan de klimaat-doelstellingen te voldoen. Dit is het CO_2-budget dat meerjarig wordt berekend om aan te sluiten bij het reguliere begrotingsproces. Het CO_2-budget komt in de klimaat-kaderbrief die het startpunt vormt voor de voorjaarsbesluitvorming door het college.

Figuur 1.6.1 Schematische weergave van de ontwikkeling van de CO_2-uitstoot en -budget en bijbehorende begrippen

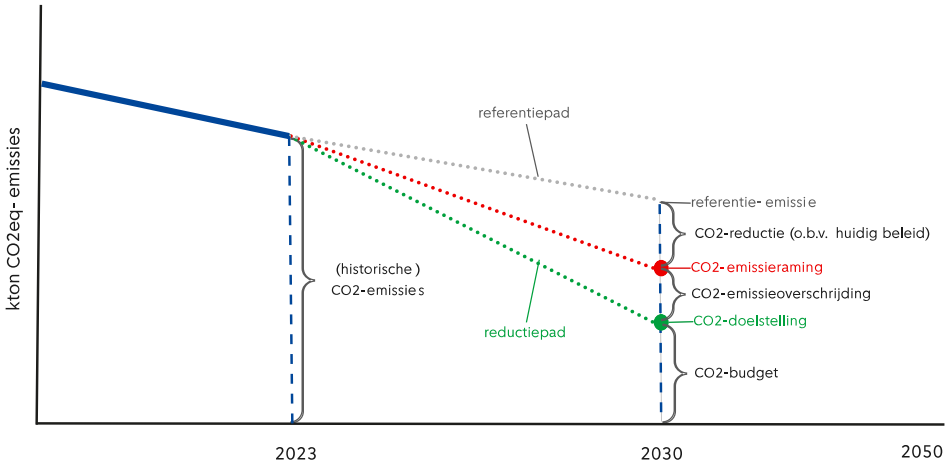

De huidige Amsterdamse doelstellingen gaan uit van een reductie van 60% van de CO_2-uitstoot in 2030 en 100% reductie in 2050 (ten opzichte van 1990). Deze reductiedoelen sluiten aan bij het Klimaatakkoord van Parijs. Ze hebben betrekking op scope 1 en 2-emissies:

- Directe uitstoot, veroorzaakt door verbranding van fossiele brandstoffen in Amsterdam;
- Indirecte uitstoot door het verbruik van elektriciteit, warmte en koeling.

CO_2-data en CO_2-budget per programma

Sinds 2019 voert onderzoeksbureau CE Delft jaarlijks een CO_2-doorrekening uit. Doel van deze doorrekening is om inzicht te krijgen of Amsterdam op koers ligt om de CO_2-doelstellingen te behalen. Deze doorrekening vormt de cijfermatige basis van de klimaatbegroting.

De doorrekening sluit aan bij (inter)nationale standaarden voor de monitoring van broeikasgasemissies, zoals het Greenhouse Gas Protocol, en maakt gebruik van erkende databronnen zoals de Regionale Klimaatmonitor van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en de jaarlijkse Klimaat- en Energieverkenning van het Planbureau voor de Leefomgeving. De berekeningen maken gebruik van landelijk afgestemde reken-modellen en uitgangspunten, wat zorgt voorconsistentie en vergelijkbaarheid.

CO_2 lijkt in veel opzichten op geld: het is een schaars goed dat we binnen duidelijke grenzen moeten beheren. Tegelijkertijd verschilt CO_2 van financiële middelen, vooral omdat het geen boekhoudkundige realiteit is maar modelmatig wordt bepaald. Elke modelmatige raming kent onzekerheden, onder meer als gevolg van economische ontwikkelingen, technologische vooruitgang, nationaal beleid en rekenkundige aannames. Daarom wordt de doorrekening jaarlijks geactualiseerd.

Onderstaande informatie geeft inzicht in de huidige CO_2-uitstoot van de gemeente Amsterdam en de effecten van autonome ontwikkelingen plus het vastgestelde Amsterdamse beleid. Hieruit blijkt dan ook of er aanvullende maatregelen nodig zijn.

1. *De ontwikkeling van de (totale) CO_2-uitstoot, het CO_2-budget en CO_2-raming*

De doorrekening maakt inzichtelijk wat de historische en meest recente CO_2-uitstoot voor de stad is, veroorzaakt door verbranding van fossiele brandstoffen in Amsterdam en door het verbruik van elektriciteit, warmte en koeling. Aangevuld met autonome ontwikkelingen en (inter)nationaal beleid volgt hieruit het referentiepad bij ongewijzigd Amsterdams beleid.

Er wordt aansluitend een reductiepad gepresenteerd op basis van de doelen in 2030 en 2050 (100%). Het reductiepad toont de maximale hoeveelheid CO_2 die de stad mag uitstoten om aan de doelen te voldoen, oftewel het CO_2-budget.

De CO_2-raming, tenslotte, laat zien hoe de CO_2-uitstoot zich ontwikkelt richting de toekomst, op basis van het vastgestelde en voorgenomen beleid en maakt duidelijk of er aanvullende maatregelen nodig zijn.

Zodra meer zicht is op de tussendoelen voor CO_2 richting 2050, zullen deze worden meegenomen in de raming en CO_2-budgetten.

2. Verdeling CO_2-uitstoot en -budgetten per begrotingsprogramma
Om effectief te kunnen sturen op de CO_2-doelstellingen met de klimaatbegroting, wordt per programma het aandeel in de stedelijke CO_2-uitstoot inzichtelijk gemaakt en hoe dit zich in de komende vier jaar ontwikkelt. Voor het (meerjarige) CO_2-programma-budget geldt als uitgangspunt dat elk programma naar rato bijdraagt aan de totale reductiedoelstelling voor 2030 en 2050. Met andere woorden: ieder programma moet percentueel evenveel uitstoot reduceren, zodat de gezamenlijke reductie optelt tot het doel. Jaarlijks vindt herijking van dit CO_2-budget plaats, op basis van de meerjarige CO_2-begroting en actuele inzichten in het reductiepad per programma.
De klimaatbegroting geldt voor ieder programma, inclusief de daarbij horende investeringen.

3. *CO_2-budgetoverschrijdingen*
Op basis van de CO_2-doelstelling en de -raming wordt zichtbaar of er sprake is van een overschrijding van het budget en hoe groot die eventueel is. Dit is de extra CO_2-reductie die nodig is om het vastgestelde doel te behalen. Elk programma heeft de taak eventuele emissieoverschrijdingen te keren en de eventuele financiële consequenties voor te leggen.

Aanpassingen CO_2-budget
Het CO_2-budget per begrotingsprogramma wordt ambtelijk opgesteld op basis van een technische en neutrale verdeelsleutel, en opgenomen in de klimaatkaderbrief. Het college stelt het CO_2-budget vast in het kader van het voorjaarsnotaproces. De raad heeft hierbij een kaderstellende en controlerende rol, in lijn met de financiële begrotingssystematiek.

Voorzien CO_2-reductiepad voor de Begroting 2027
Hieronder is een uitwerking opgenomen van het voorziene CO_2-reductiepad voor de Begroting 2027.

1. De ontwikkeling van de (totale) CO_2-uitstoot, het CO_2-budget en CO_2-raming
De CO_2-uitstoot van Amsterdam laat over de lange termijn een dalende trend zien. In 2022 lag de uitstoot ongeveer 10% onder het niveau van 1990 en in 2023 19% eronder, ondanks de groei van de stad. Het huidige beleid leidt naar verwachting tot een reductie van 46% in 2030 en 82% in 2050. Dit betekent dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de doelen van 60% in 2030 en 100% in 2050 te halen. Voor de meerjarige begrotingsperiode 2026-2030 nemen we het CO_2-doel van 60% reductie t.o.v. 1990 over voor 2030.

Dat betekent dat er in 2030 een emissieoverschrijding ontstaat van 602 kiloton CO_2 ten opzichte van het doel. Dit vormt de reductieopgave om het vastgestelde doel van 60% reductie in 2030 te behalen.

Figuur 1.6.2 Historische emissies, emissieraming, budget en reductieopgave voor 2030 en 2050

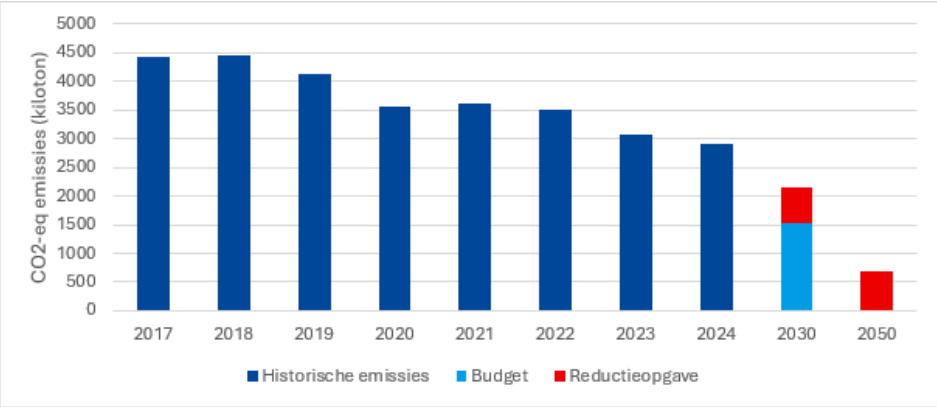

2. Verdeling CO_2-uitstoot en -budget per begrotingsprogramma

Als uitgangspunt is gekozen voor een evenredige verdeling van de stedelijke reductieopgave over de begrotingsprogramma's. Op basis hiervan is per programma inzichtelijk gemaakt:

- Wat de huidige en geraamde CO_2-uitstoot is in 2030 (bij huidig beleid);
- Het CO_2-budget op basis van 60% reductie in 2030 en een evenredige verdeling over de programma's;
- De resterende reductieopgave in 2030.

Onderstaande tabel laat de uitkomsten van de berekeningen zien. Uit de raming blijkt dat zes begrotingsprogramma's CO_2-uitstoot hebben in scope 1 en 2 in 2030. Het grootste deel van de uitstoot valt binnen de programma's 1, 2 en 3, oftewel de gebouwde omgeving, de mobiliteitssector en het economisch domein. De overige programma's hebben geen tot niet-significante CO_2-reductieopgave op scope 1 en 2 van de stad. Ze zijn daarom niet in de tabel opgenomen.

Tabel 1.6.2 Overzicht CO_2-budget en reductie-opgave per begrotingsprogramma

Programma (getallen in kiloton CO_2-equivalent)	**Emissies 2024**	**Raming 2030**	**CO_2-budget 2030 (=60% reductie t.o.v. 1990)**	**Reductieopgave 2030 (= verschil raming-budget)**
1 (Bouwen, wonen en duurzaamheid)	745,4	618,6	386,0	232,6
2 (Openbare ruimte, water, groen en vervoer)	764,8	565,1	377,7	187,4
3 (Economie, kunst, cultuur en erfgoed)	1203,2	838,5	665,5	173,0
4 (Sport en bewegen)	25,4	14,1	13,4	0,7
5 (Onderwijs)	42,5	25,7	24,0	1,7
6 (Gezondheid, zorg, jeugd, opvang en diversiteit)	121,5	77,7	70,9	6,8
Totaal	**2902,7**	**2139,7**	**1537,5**	**602,2**

3. CO_2-budgetoverschrijdingen

De grafiek hieronder laat de situatie in 2030 zien, met per programma het CO_2-budget en de reductieopgave (het verschil tussen de geraamde uitstoot en het CO_2-budget).

Figuur 1.6.3 Overzicht van het CO2-budget en de reductieopgave per programma

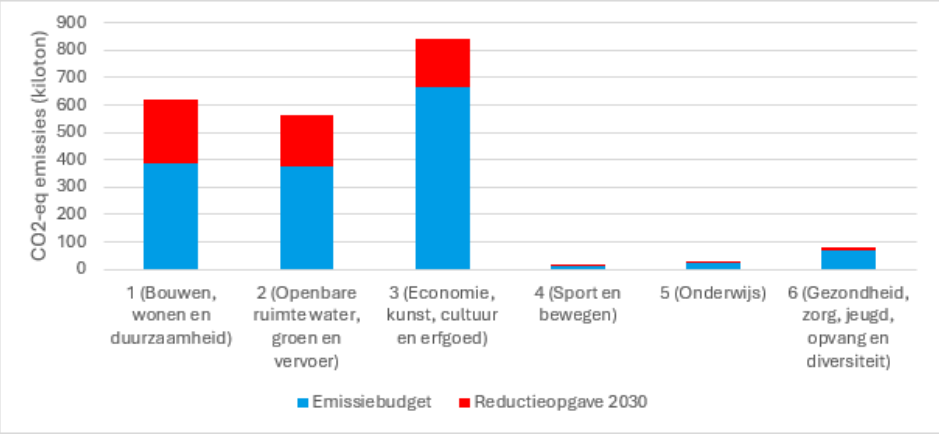

Onderstaande tabel toont het meerjarige reductiepad per begrotingsprogramma richting 2030. De kolommen 2027, 2028 en 2029 geven de cumulatief te realiseren reductie weer om binnen het vastgestelde CO_2-budget te blijven. De waarden zijn indicatief en lineair afgeleid van de totale reductieopgave in 2030. Dat betekent dat in 2030 de volledige reductieopgave moet zijn ingevuld.

Dit reductiepad sluit aan bij de meerjarige begrotingsperiode en fungeert als stuurinformatie binnen de P&C-cyclus. Het maakt zichtbaar of programma's op koers liggen, achterblijven of voorlopen ten opzichte van het afgesproken traject richting 2030. Het totale reductiedoel voor 2030 blijft daarbij leidend.

Tabel 1.6.4 Overzicht meerjarig reductiepad per begrotingsprogramma

	Benodigde reductie in 2030 (cumulatief)			
Programma (getallen in kiloton CO_2-equivalent)	**2027**	**2028**	**2029**	**Reductieopgave 2030 (t.o.v. 60% doel)**
1 (Bouwen, wonen en duurzaamheid)	58,2	116,3	174,5	232,6
2 (Openbare ruimte, water, groen en vervoer)	46,9	93,7	140,6	187,4
3 (Economie, kunst, cultuur en erfgoed)	43,3	86,5	129,8	173,0
4 (Sport en bewegen)	0,2	0,4	0,5	0,7
5 (Onderwijs)	0,4	0,9	1,3	1,7
6 (Gezondheid, zorg, jeugd, opvang en diversiteit)	1,7	3,4	5,1	6,8
Totaal	**150,6**	**301,1**	**451,7**	**602,2**

1.7 Bijlage 7 Stresstest

Samenvatting
De stresstest helpt de gemeente Amsterdam om voorbereid te zijn op onzekerheden en risico's die nu nog niet volledig zichtbaar zijn, maar waar de gemeente wel kwetsbaar voor is. Met scenarioanalyses kunnen mogelijke problemen worden geïdentificeerd en aangepakt voordat ze zich voordoen. De stresstest is een scenarioanalyse om te onderzoeken hoe de financiële positie van Amsterdam en de meerjarige begroting (2026-2030) zich kan ontwikkelen in crises en stress. De resultaten van de stresstest zijn geen voorspellingen.

Hoe staat Amsterdam ervoor?
De financiële stabiliteit van de gemeente wordt beoordeeld aan de hand van drie belangrijke factoren: de hoogte van de algemene reserve, het begrotingsbeleid en de schuldontwikkeling. Over het algemeen is de financiële stabiliteit voldoende. De algemene reserve ligt iets onder de norm maar onder de huidige omstandigheden is het redelijk zeker dat incidentele tegenvallers kunnen worden opgevangen. Tegelijkertijd is de schuld de afgelopen jaren flink gestegen, wat de gemeente kwetsbaarder maakt omdat het een steeds groter deel van de begrotingsruimte inneemt. En de ruimte voor andere, beleidsmatige, uitgaven verdringt.

Wat kan de gemeente overkomen?
De stresstest onderzoekt vijf relevante en realistische crisisscenario's: een financieel-economische crisis, een sociaaleconomische crisis, een klimaatcrisis (hittestress en overstroming) en verstoring van kritieke infrastructuur. Elk scenario laat zien hoe deze gebeurtenissen de begroting, de algemene reserve en de schuld beïnvloeden. De resultaten tonen dat vooral overstromingen en economische crises grote financiële gevolgen kunnen hebben. Hieronder worden deze twee scenario's kort toegelicht.
Overstroming In dit scenario wordt Amsterdam getroffen door een overstroming, met grote schade aan gebouwen, infrastructuur en nutsvoorzieningen. In meerdere wijken komt de lokale economie abrupt tot stilstand.

De gemeente krijgt te maken met hoge herstelkosten voor gemeentelijk vastgoed, openbare ruimte en infrastructuur. Tegelijkertijd dalen de inkomsten, zoals parkeergelden, toeristenbelasting en grondopbrengsten. Hierdoor raakt de algemene reserve snel uitgeput. Zonder maatregelen kan binnen een jaar een begrotingstekort ontstaan.

Economische crisis. In dit scenario krimpt de economie zeer sterk in het eerste en tweede jaar en veert daarna terug naar een gematigde groei. Er is sprake van een recessie, dalende inflatie en minder investeringen. Dit heeft ook gevolgen voor de inkomsten van het Rijk en de bijdragen aan gemeenten.

De inkomsten uit het gemeentefonds dalen na een jaar, terwijl de uitgaven van de gemeente direct toenemen door bijvoorbeeld een grotere vraag naar bijstand en inkomensondersteuning. Tegelijkertijd dalen de inkomsten uit toerisme, parkeren en grondverkopen. Zonder aanpassingen raakt de algemene reserve in 2027 uitgeput en ontstaat zonder ingrijpen in 2030 een tekort tussen de €900–950 miljoen. Het scenario heeft een groot effect met name doordat de bijdrage uit het gemeentefonds structureel lager blijft, ook nadat de crisis weer is gepasseerd.

Figuur 1.7.1 Verloop algemene reserve in crisis

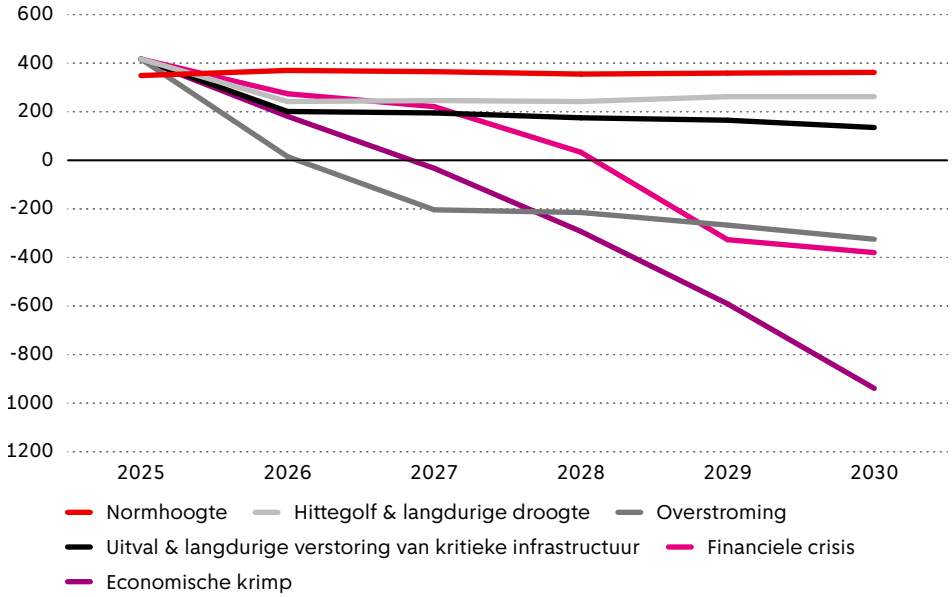

Wat laat het verloop van de algemene reserve zien?
De huidige financiële positie van Amsterdam is onder normale omstandigheden voldoende. Door een oplopende schuldenpositie is de gemeente wel kwetsbaarder voor rentestijgingen. Omdat het om aanzienlijke bedragen gaat die beleidsuitgaven

kunnen gaan verdringen. Door de begrotingsimpact van crisis kan de algemene reserve direct dalen tot onder de normhoogte en in het geval van een acute klimaatcrisis zoals overstroming zelfs volledig uitputten. Na een jaar kan een economische crisis zonder ingrijpen tot negatieve rekening resultaten leiden die hoger zijn dan dat we met de algemene reserve kunnen opvangen.
Deze resultaten zijn zuiver, dat wil zeggen dat het uitgangspunt in de stresstest is dat het beleid niet wordt aangepast en er geen crisismaatregelen worden getroffen.

Inleiding
De wereld verandert snel en onvoorspelbaar. Economische en geopolitieke spanningen, klimaatverandering, digitalisering en schaarste aan grondstoffen beïnvloeden ook de stedelijke economie en de gemeentelijke financiën. Tegelijkertijd staat de gemeente Amsterdam voor grote opgaven: verstedelijking, woningbouw, energietransitie en sociale ondersteuning en bevolkingszorg. Inflatie, hogere rente en klimaatverandering die ons noodzaken kostbare adaptatiemaatregelen te nemen zijn nu al voelbaar. Crises zijn steeds meer voorstelbaar onder deze omstandigheden en de kwetsbaarheid voor crises is aanzienlijk.

Om voorbereid te zijn op mogelijke crises voert de gemeente jaarlijks een financiële stresstest uit. Deze stresstest onderzoekt de impact van ongunstige ontwikkelingen en plotselinge schokken. De stresstest is een integraal onderdeel van de planning- en controlcyclus. En wordt dit jaar samen met de Nota Begrotingsruimte uitgebracht.

De Financiële Stresstest 2026–2030 en de Nota Begrotingsruimte 2026-2030 zijn aanvullende instrumenten. Waar de stresstest inzicht biedt in de schokbestendigheid en weerbaarheid op de korte en middellange termijn, schetst de Nota Begrotingsruimte een structureel en meerjarig houdbaarheidsperspectief richting 2050. Samen vormen zij een basis voor bestuurlijke besluitvorming in aanloop naar de nieuwe bestuursperiode 2026–2030. De stresstest bevestigt en concretiseert de kwetsbaarheden uit de Nota Begrotingsruimte. De verhouding tussen beide analyses staat in *Bijlage II – Verhouding Nota Begrotingsruimte en Stresstest*, tabel 1.

De technische verantwoording van de stresstest met de aannames, scenario's en technische parameters zijn opgenomen in *Bijlage I – Verantwoording.*

Financiële weerbaarheid

Huidige financiële positie
Een goede financiële positie van Amsterdam wordt bepaald door zorgvuldig begrotingsbeleid, het eigen vermogen en de schuldpositie. Een belangrijk onderdeel van het eigen vermogen is de algemene reserve, die dient als buffer om onverwachte tegenvallers op te vangen. Dit voorkomt dat de gemeente direct moet bezuinigen of de lokale lasten moet verhogen. Andere reserves, zoals bestemmingsreserves, zijn bedoeld voor specifieke doelen en kunnen niet worden gebruikt voor incidentele tegenvallers.

Om te bepalen of de algemene reserve voldoende is, voert de gemeente twee keer per jaar een risico-inventarisatie uit. Deze analyse brengt de financiële risico's in kaart. De risico's worden weergegeven in figuur 2 een zogenaamde heatmap, die laat zien hoe groot de kans is op financiële tegenvallers en hoe ernstig de gevolgen kunnen zijn.

Figuur 1.7.2 Heatmap maximale tegenvallers

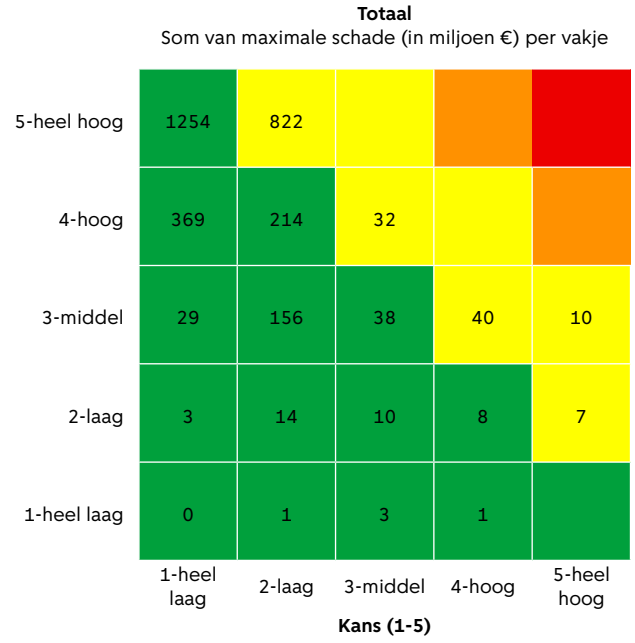

De heatmap laat zien dat de gemeentelijke organisatie de risico's met zeer grote financiële gevolgen (bij elkaar genomen meer dan € 1 miljard) een lage kans van optreden geeft. Het gaat dan vooral om risico's met betrekking op de deelnemingen, garanties, kritieke

infrastructuur en openeinderegelingen. Terwijl risico's met een zeer hoge kans vooral kunnen leiden tot relatief beperkte financiële tegenvallers (minder dan € 20 miljoen). Omdat het onwaarschijnlijk is dat alle risico's tegelijk optreden, gebruikt de gemeente een Monte Carlo-simulatie om de mogelijke financiële gevolgen te berekenen.

Figuur 1.7.3 Mogelijke financiële gevolgen van risico's in een Monte Carlo-simulatie

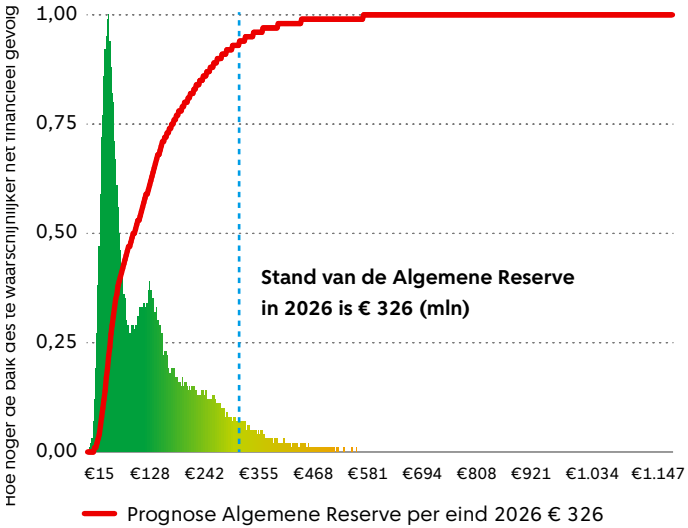

Figuur 2 geeft de situatie bij begroting 2026. De stand van de algemene reserve in 2025 was €417 en zal naar verwachting dalen tot € 326 miljoen in 2026. Met dit bedrag kan een groot deel (94%) van de mogelijke financiële tegenvallers worden opgevangen. Zolang er geen grote crises of uitzonderlijke situaties optreden. Er blijft onder de huidige omstandigheden een kleine kans (6%) op staartrisico: een grotere tegenvaller die in het extreme kan oplopen tot bijna € 1.150 miljoen. Het gemiddelde van het staartrisico ligt rond de € 150 miljoen.

Wat kunnen we verwachten?
De belangrijkste trends die de Nota Begrotingsruimte signaleert zijn: ontwikkeling - vergrijzing -van de bevolking, druk op de woningmarkt, oplopende zorgkosten, hogere onderhoudslasten en stijgende investeringen in duurzaamheid. De groei van het gemeentefonds blijft hierbij achter. Dat betekent: oplopende structurele uitgaven, toenemende schuld en beperkte flexibiliteit in de begroting in het basispad. Het basispad is het scenario zonder crises.

Het basispad voor de stresstest gaat uit van een ontwikkeling in lijn met de verwachtingen van het Centraal Planbureau zonder dat er een schok of crisis optreedt. Het gaat om de economie, rente, inflatie en werkgelegenheid. Met die ontwikkelingen wordt een meerjarig basispad opgesteld. Vervolgens wordt daarmee de verwachte financiële positie van de gemeente Amsterdam van 2026 tot 2030 berekend.

Financieel-economisch perspectief
De stresstest gaat in het basispad uit van gematigde economische groei. De koppeling van het gemeentefonds aan de economische ontwikkeling biedt stabiliteit. Bij een economische neergang werkt deze systematiek echter negatief uit op de gemeentelijke inkomsten. In het basispad groeit de algemene reserve naar 2030 toe tot rond de normhoogte, terwijl de netto-schuldquote oploopt richting 89 % in 2029 en mogelijk 100 % over de gehele periode tot 2030.

Ontwikkeling algemene reserve. De grafiek in figuur 3 toont de huidige verwachting van de algemene reserve per jaar en de normhoogte. De normhoogte heeft de raad vastgesteld op 5% van het begrotingstotaal exclusief toevoegingen en onttrekking aan reserves.

Figuur 1.7.4 Ontwikkeling algemene reserve onder normale omstandigheden

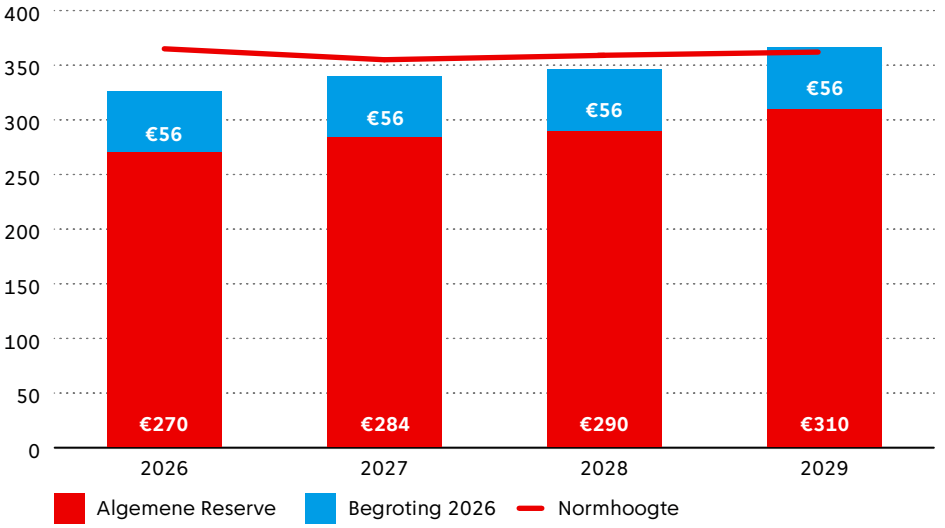

Figuur 3 laat zien dat de hoogte van de algemene reserve onder de huidige omstandigheden tot in 2030 op normhoogte is.

Schuldontwikkeling. De totale schuld van € 7 miljard eind 2024 stijgt naar € 10 miljard eind 2029 door onze investeringsambitie. De rentelasten verdrievoudigen van ongeveer € 87 miljoen in 2024 naar € 242 miljoen in 2029. De stijgende rentelasten zijn ingepast in de begroting en hoewel de netto schuldquote van de standaardschuld stijgt naar 89% eind 2029, blijft het nog onder de 110% grens. Daarmee is de schuld gedurende de komende begrotingsperiode nog redelijk houdbaar.

Figuur 1.7.5 Schuldontwikkeling onder normale omstandigheden

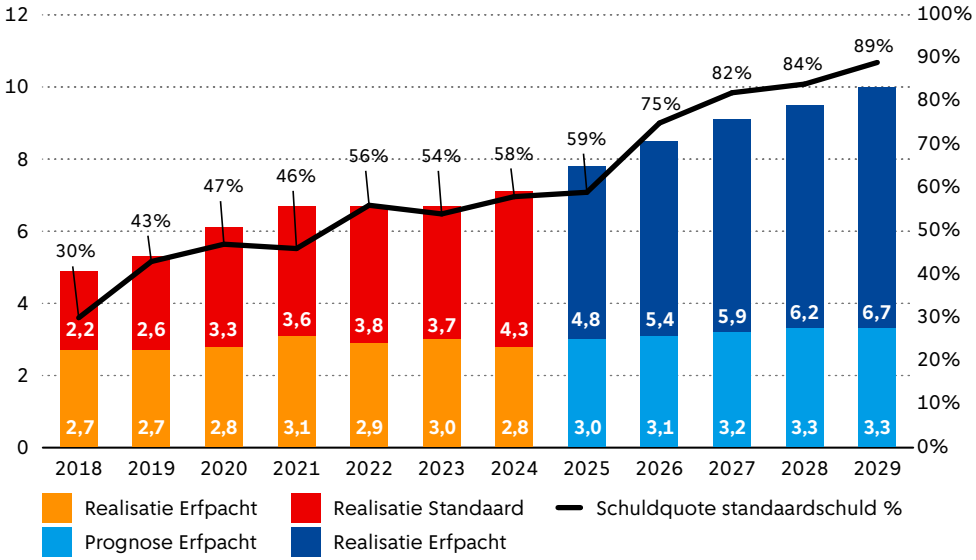

De netto schuldquote van de standaardschuld stijgt naar 89% eind 2029. Dit oplopen van de schuld zorgt in het basispad voor hogere structurele lasten. Die worden ingepast in de begroting en dat zorgt dat ook onder normale omstandigheden de wendbaarheid van de begroting afneemt.

Sociaal-economische trends

De arbeidsparticipatie is op dit moment hoog en blijft dat in de raming van het CPB (2025). De algemene reserve wordt niet geraakt omdat de instroom in de regelingen voor inkomensondersteuning wordt gedekt binnen de raming van de rijksvergoedingen en met de egalisatiereserve inkomensondersteuning. In het basispad vindt wel al een onttrekking aan die egalisatiereserve plaats, omdat door wijzigingen in het verdeelmodel Amsterdam vanaf 2026 een lager budgetaandeel ontvangt. Waardoor er in het basispad al sprake is van een onttrekking aan de egalisatiereserve Werk en Inkomen in 2026 en 2027. Wanneer daarbovenop ook de instroom in de bijstand als gevolg van een crisisscenario komt raakt de egalisatiereserve in 2027 al uitgeput en komt de algemene reserve in beeld om tijdelijk de tekorten op te vangen. Het effect voor het jaarverslag zal vanaf 2028 voelbaar optreden. Het totale effect loopt op tot cumulatief € 139 miljoen eind 2030.

Wonen en stedelijke ontwikkeling

Amsterdam groeit. Er komen meer inwoners, banen, studenten en toeristen. Daardoor zijn extra woningen, wegen, parken en scholen nodig. Om woningen te kunnen bouwen, is gebiedsontwikkeling nodig. De kosten en opbrengsten van gebiedsontwikkeling worden verrekend via het Vereveningsfonds. Het fonds heeft een eigen reserve om financiële tegenvallers op te vangen. Zolang deze reserve voldoende is, heeft dit geen directe gevolgen voor de algemene begroting van de gemeente. De verwachting is dat de opbrengsten uit grondverkoop de komende jaren lager zijn dan in de periode 2018–2023. Hierdoor is er minder ruimte voor nieuwe investeringen. Tegelijkertijd blijven investeringen in infrastructuur, onderhoud en klimaatadaptatie nodig. Dit zorgt voor hogere vaste lasten en zet extra druk op de grondexploitaties.

Figuur 1.7.6 Vereveningsfonds onder scenario's uit het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties

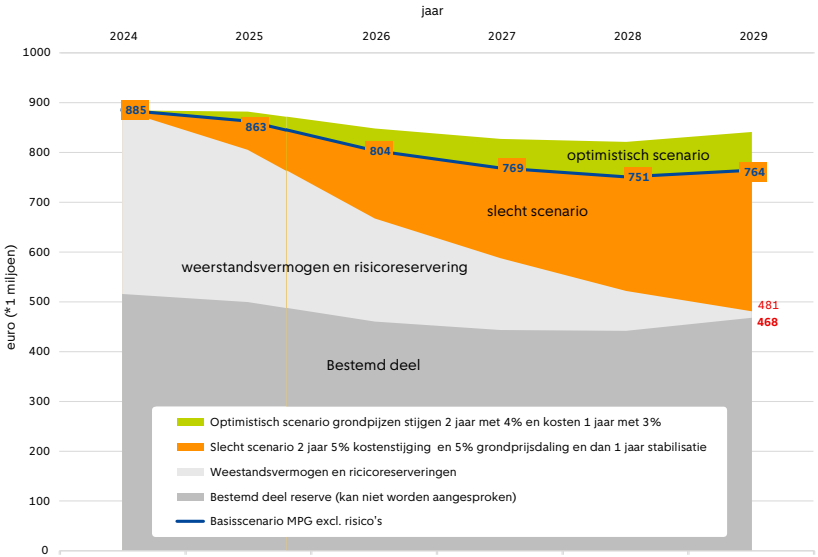

In het basisscenario daalt de reserve van het Vereveningsfonds. In het ongunstige scenario dalen grondprijzen met 5%, stijgen de kosten en loopt de vraag naar grond terug. De risicoreserve raakt daardoor in 2029 uitgeput als er geen beleidsmaatregelen worden genomen. Door het gesloten karakter van het Vereveningsfonds heeft dit voorlopig geen directe invloed op de algemene reserve. Daarom is het effect niet meegenomen in de crisisscenario's.

Milieu, ruimte en klimaat
Klimaatverandering heeft steeds grotere impact op de stedelijke leefomgeving. De kans op droogte, hittestress en wateroverlast neemt toe. In de stresstest zijn de gevolgen van klimaatschokken uitgedrukt in sociaaleconomische effecten en financiële effecten. In het basispad hebben die geen invloed op de financiële positie maar in de crisisscenario's een grote invloed.

Kwetsbaarheid voor stijging van rente en inflatie
De stijgende schuld van de gemeente maakt ons kwetsbaarder voor rentestijgingen. Dit komt doordat we bestaande schulden moeten herfinancieren tegen hogere rentes. Als de rente in 2026 met 1% stijgt, betekent dit dat we in 2030 jaarlijks rond € 150 miljoen extra aan rentelasten hebben dan nu is begroot. Een rentedaling zou financiële meevallers kunnen opleveren, maar hier mogen we niet op rekenen.

Ook inflatie kan negatieve gevolgen hebben, vooral als prijsstijgingen sneller doorwerken in onze uitgaven dan dat het Rijk deze compenseert via het gemeentefonds. Inflatie beïnvloedt zowel onze uitgaven als inkomsten: hogere lonen en prijzen zorgen voor hogere lasten, maar ook voor hogere bijdragen van het Rijk en mogelijk meer eigen baten. Toch, als de inflatie 1% hoger is dan wat het Rijk compenseert, lopen de lasten in 2030 op met ongeveer €135 miljoen.

Figuur 1.7.7 Effect van 1% stijging in rente en inflatie wanneer deze niet kan worden ingepast in de begroting

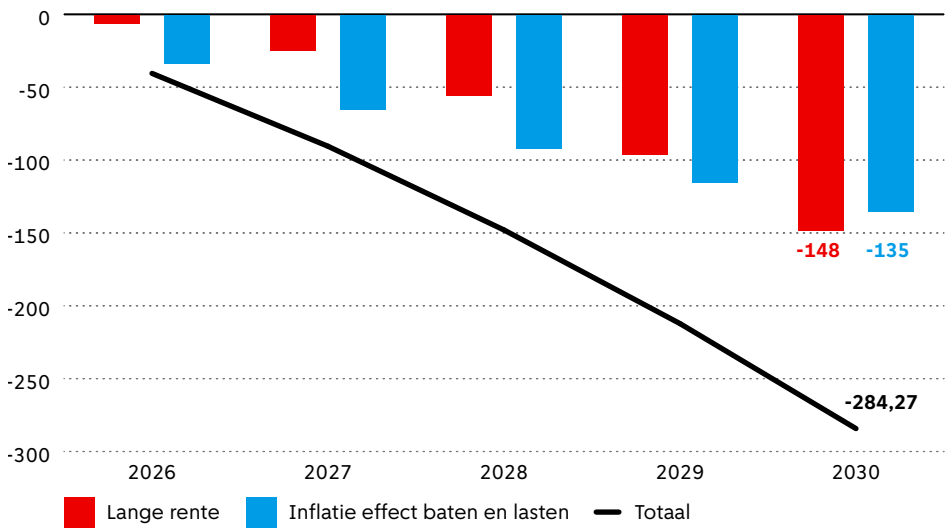

Stijgende lasten zijn in deze analyse zuiver in beeld gebracht, zonder dat de begroting daarop wordt aangepast. Omdat we verplicht zijn deze lasten in te passen kan een stijgende rente de ruimte voor andere bestedingen verdringen. Wat de analyse laat zien is dat het om aanzienlijke bedragen gaat die we niet onbeperkt kunnen inpassen. We moeten daarom prudent blijven in ons investeringsbeleid omdat investeringen de opdrijvende kracht zijn onder de schuldontwikkeling.

Wat als het misgaat: 5 crisisscenario's en hun gevolgen

Scenario-overzicht
In de stresstest zijn vijf mogelijke crisisscenario's onderzocht. Deze scenario's zijn gekozen op basis van hun relevantie, plausibiliteit en mogelijke impact op de financiën van Amsterdam. De scenario's zijn gebaseerd op historische gegevens en eerdere analyses van onder andere het Rijk, de gemeente Amsterdam, het CPB en het KNMI. De vijf onderzochte scenario's zijn: een financieeleconomische crisis, een sociaaleconomische crisis, hittegolf en langdurige droogte, overstroming en verstoring kritieke infrastructuur.

Resultaten per scenario

De financiële gevolgen van deze scenario's zijn doorgerekend met een model van Stichting Economisch Onderzoek (SEO). De resultaten laten zien hoe deze crises de algemene reserve en de schuldpositie van de gemeente kunnen beïnvloeden.

Figuur 1.7.8 Verloop algemene reserve in een crisis

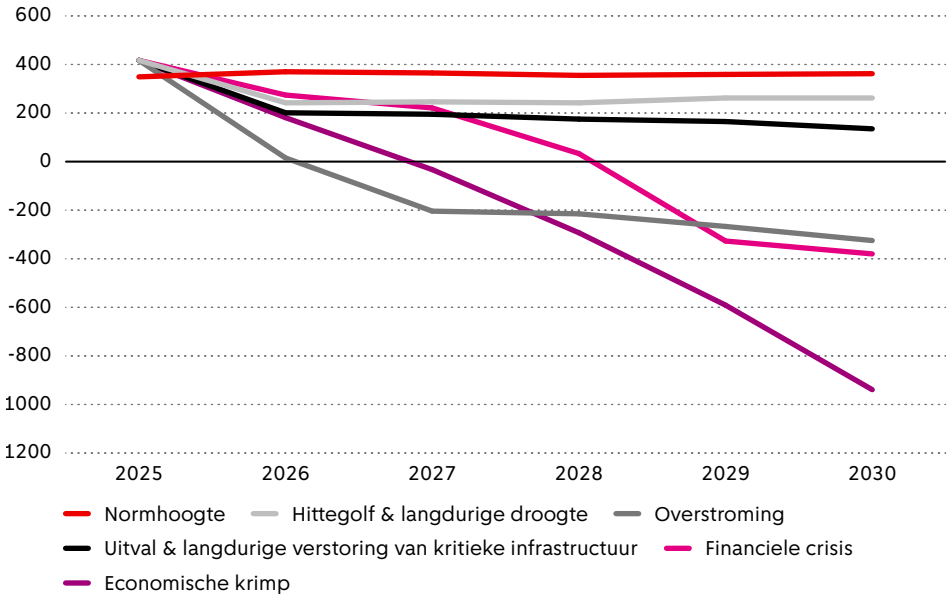

Het scenario met de grootste financiële impact is een economische krimp. Zonder ingrijpen kan dit leiden tot een volledige uitputting van de algemene reserve in 2027. In 2030 kan het tekort oplopen tot €900 tot €1.000 miljoen. Dit komt door de volgende factoren:

- Daling van het gemeentefonds.
  Bij een economische krimp daalt de bijdrage van het Rijk aan de gemeente. Dit effect wordt pas na twee jaar volledig voelbaar, maar blijft ook na de crisis structureel lager. Tegelijkertijd nemen de uitgaven van de gemeente iets af door lagere lonen en prijzen, maar deze daling is kleiner dan de daling van de inkomsten.
- Daling van eigen inkomsten. Inkomsten uit parkeergelden, toeristenbelasting, grondopbrengsten en dividenden nemen af in een krimpscenario.

Figuur 1.7.9 Ontwikkeling netto schuldquote in crises

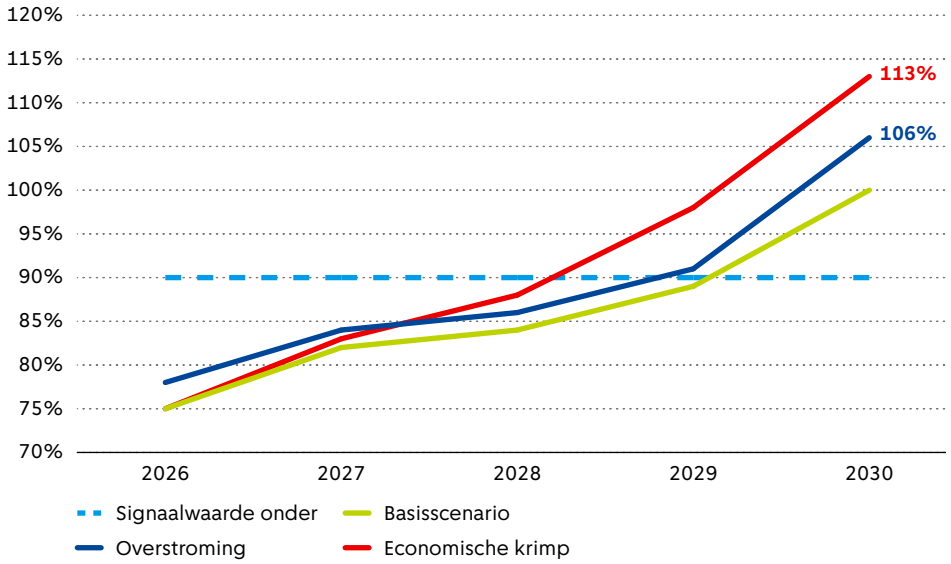

De schuldpositie van de gemeente blijft in de meeste scenario's stabiel. De netto schuldquote zal door crisis niet snel oplopen ten opzichte van het basispad. Bij een overstroming is extra financiering nodig om schade aan de openbare ruimte en gemeentelijk bezit te herstellen. In het geval van economische krimp zal met name de automatische daling van het gemeentefonds leiden tot tekorten waarop we verplicht zijn in te grijpen. De stresstest laat zien wat er gebeurt als we niet ingrijpen en in dat geval zal de schuldpositie oplopen.

Waarom zijn we kwetsbaar en wat kunnen we doen?

Uit de Nota Begrotingsruimte blijkt dat de gemeente Amsterdam te maken heeft met een aantal financiële uitdagingen. Door vergrijzing, stijgende uitgaven en noodzakelijke investeringen wordt de begroting minder flexibel. De structurele lasten nemen toe, waardoor er minder ruimte is om nieuwe plannen te financieren.

De afgelopen jaren is de schuld van de gemeente gestegen door grote investeringen in stedelijke ontwikkeling, infrastructuur en verduurzaming. Hoewel deze investeringen belangrijk zijn voor de toekomst van de stad, maken ze de gemeente ook kwetsbaarder voor veranderingen in de economie en rentestijgingen. Als de rente

bijvoorbeeld met 1 procentpunt stijgt, kan dat in 2030 leiden tot ongeveer € 150 miljoen extra aan jaarlijkse rentelasten. Dit bedrag moet worden ingepast in de begroting wat andere uitgaven kan verdringen.

Om beter voorbereid te zijn op financiële schokken, is het belangrijk dat de gemeente meer flexibiliteit krijgt in haar begroting. Dat betekent niet alleen bezuinigen, maar ook keuzes maken: geld inzetten waar het de meeste maatschappelijke waarde oplevert en stoppen met uitgaven die minder effect hebben. Meer hierover staat in de Nota Begrotingsruimte.

Conclusie
De financiële situatie van Amsterdam is op dit moment voldoende, maar er zijn risico's die de positie kwetsbaar maken. Zo is de schuld van de gemeente toegenomen, waardoor er meer gevoeligheid is voor rentestijgingen. Ook inflatie kan een probleem worden als de compensatie vanuit het Rijk niet voldoende is om de stijgende kosten van lonen en prijzen te dekken.

In verschillende stressscenario's, zoals een economische krimp of een overstroming, kan de algemene reserve snel dalen tot onder het gewenste niveau. Zonder maatregelen kan dit al binnen een jaar leiden tot een negatief begrotingssaldo. Vooral een overstroming heeft grote gevolgen, omdat economische activiteiten in meerdere wijken stilvallen en er veel schade ontstaat aan gebouwen en infrastructuur.

Een economisch krimpscenario kan op de langere termijn de grootste impact hebben. In zo'n situatie dalen de inkomsten van de gemeente, zoals het gemeentefonds, parkeergelden, toeristenbelasting, dividenden en grondopbrengsten. Tegelijkertijd nemen de uitgaven minder snel af, waardoor de begroting uit evenwicht raakt. Zonder ingrijpen kan de algemene reserve in 2027 volledig uitgeput zijn, met een tekort van €900 tot €1000 miljoen in 2030 als we niet direct in 2027 ingrijpen. De toezichthouder Provincie Noord Holland zal niet toelaten dat de begroting meerjarig en voor deze bedragen uit evenwicht is.

De gevolgen van crises kunnen de financiële positie van de gemeente structureel onder druk zetten. In het ergste geval zou Amsterdam haar financiële zelfstandigheid kunnen verliezen en afhankelijk worden van steun van het Rijk (artikel 12-status). De huidige financiële positie geeft 1 tot maximaal 2 jaar de tijd om maatregelen te nemen om dit risico te beperken. Ingrijpen is daarom altijd vereist, de wijze waarop we dat doen is een bestuurlijke keuze en de opties daarin worden gegeven in de Nota Begrotingsruimte.

Verantwoording

Doel en plaats van de stresstest in het risicomanagement en de P&C-cyclus
In opdracht van de gemeente Amsterdam heeft SEO Economisch Onderzoek (hierna: SEO) in 2012 een stresstestmodel opgesteld waarmee de impact van een crisis op de financiën van de gemeente jaarlijks kan worden onderzocht. Het doel van de stresstest is om te onderzoeken wat de mogelijke gevolgen zijn van verschillende soorten stressscenario's. Naast puur financieel-economische crises is het model uitgebreid met verschillende soorten rampen, zoals een grootschalige overstroming, een pandemie of langdurige hittegolf. Het model biedt de gemeente hierbij de mogelijkheid om verschillende combinaties of eigen scenario's zelf door te rekenen. Voor het doorrekenen worden de begrote baten en lasten voor 2026 gehanteerd.

De stresstest wordt elk jaar uitgevoerd bij de begroting. De stresstest is ingebed in de gemeentelijke risicomanagementcyclus (ISO 31000) en vormt onderdeel van de periodieke weerbaarheidsanalyse. De resultaten worden opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing bij de begroting en dient om aanvullend inzicht te geven in de onzekerheden, risico's en weerbaarheid van de gemeente.

Methodische opzet van de stresstest
Voor het berekenen van de effecten op de gemeentefinanciën en de economie van Amsterdam heeft SEO een rekenmodel in Microsoft Excel opgesteld, waarmee de effecten van de verschillende crises zijn berekend. Figuur 1.7.10 geeft het model schematisch weer. Op basis van gegevens van onder andere het CPB, CBS en de gemeente en berekeningen van SEO worden de te modelleren basis- en stressscenario's opgesteld. Daarnaast verzorgt de gemeente de gegevens over balansposten en overige input die aan de basis van het model staan. De resultaatrekening is afkomstig uit de IV3-data. Via de cockpit biedt het model de gemeente de mogelijkheid om verschillende combinaties of eigen scenario's zelf door te rekenen.

Figuur 1.7.10 Model brede stresstest

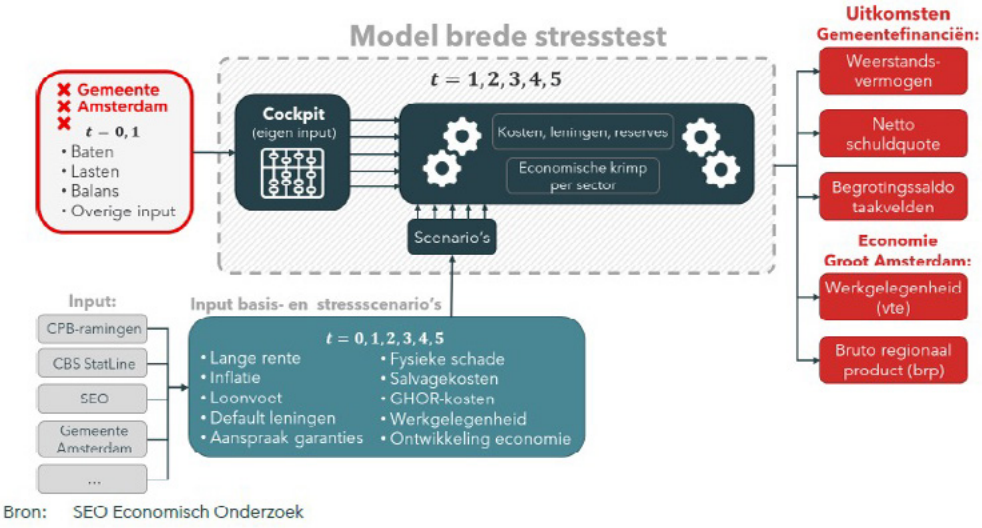

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Voor de verantwoording van de input en de scenario's zie **Handreiking Brede Stresstestmodel Gemeenten 2025 (SEO)**.

Bronnen voor de scenario's

Analistennetwerk Nationale Veiligheid (2022, september). Themarapportage klimaat- en natuurrampen. *Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid*. Verkregen via https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2022/09/26/themarapportage-klimaat-en-natuurrampen-2022

BNR (2017). Stroomstoring Amsterdam kost tientallen miljoenen. Verkregen via https://www.bnr.nl/nieuws/economie/10316689/stroomstoring-amsterdam-kost-tientallen-miljoenen

CBS StatLine (n.d.-a). Beroepsbevolking; vanaf 1800 (12-uursgrens), 1800-2013. Verkregen via https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/71882NED/table?dl=777B1

CBS StatLine (n.d.-b). Voorraad woningen; eigendom, type verhuurder, bewoning, regio. Verkregen via https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82900NED/table?dl=777E1

CBS StatLine (n.d.-c). Bbp, productie en bestedingen; kwartalen, waarden, nationale rekeningen. Verkregen via https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84105NED/table?dl=794BE

CPB (2020, september). Schokproef overheidsfinanciën 2020. *Centraal Planbureau, CPB Achtergronddocument*. Verkregen via https://www.cpb.nl/macro-economische-verkenning-mev-2021#docid-160326

CPB (2025, juli). Concept-Macro Economische Verkenning 2026. *Centraal Planbureau.* Verkregen via https://www.cpb.nl/artikel/concept-macro-economische-verkenning-2026

Defacto Stedenbouw & RHDHV (2021, september). Kansen voor gevolgbeperking overstromingen in Amsterdam: Thematische studie waterveiligheid (onderdelen ruimtelijke ontwikkeling en gebiedsontwikkeling).

Deltares (2020). Impact droogte op funderingen. Verkregen via https://www.deltares.nl/nl/nieuws/laag-grondwaterpeil-bedreigt-funderingen/

FD (2021, 10 februari). Veiligheidsdiensten slaan samen alarm om Chinese Cyberdreiging in Nederland. *Financiële Dagblad.* Verkregen via https://fd.nl/economie-politiek/1373125/veiligheidsdiensten-slaan-samen-alarm-om-chinese-cyberdreiging-in-nederland

Gemeente Amsterdam, DHV, De Urbanisten, & Deltares (2012). De Waterbestendige Stad: Meerlaagsveiligheid-benadering toegepast op de regio Amsterdam. Verkregen via https://klimaatadaptatienederland.nl/@158387/waterbestendige-stad/

Gemeente Amsterdam (2020, 18 februari). Amsterdam bereidt zich voor op vaker voorkomend extremer weer. Verkregen via https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/college/wethouder/laurens-ivens/persberichten/amsterdam-bereidt-vaker-voorkomend/

Gemeente Amsterdam (2022, januari). Wonen in Amsterdam 2021: Woningmarkt. *Amsterdamse Federatie van Woningcorporaties*. Verkregen via https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/ruimte-economie/wonen/wonen-in-amsterdam/

Verhouding Nota Begrotingsruimte en Stresstest

	Nota Begrotingsruimte	Stresstest
Doel	Structurele houdbaarheid tot 2050	Weerbaarheid tegen externe schokken 2025–2029
Tijdshorizon	Lange termijn (25 jaar)	Korte/middellange termijn (5 jaar)
Benadering	Trendmatig (macro-economisch, beleidsmatig)	Dynamisch (scenario's, variatie in rente, inflatie, crises)
Resultaat	Structureel tekort of overschot (trendmatig)	Tijdelijke druk op reserves en saldi per scenario
Focus	Begrotingsruimte en schuldontwikkeling	Schokbestendigheid en wendbaarheid